

การเดินทางของสมัชชาสภาการศึกษา
เครือข่าย ขับเคลื่อน ความสำเร็จ

THE JOURNEY OF NATIONAL EDUCATION ASSEMBLY

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

THE JOURNEY OF NATIONAL EDUCATION ASSEMBLY

การเดินทางของสมัชชาสภาการศึกษา
เครือข่าย ขับเคลื่อน ความสำเร็จ

379.11
ส691 ก
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
การเดินทางของสมัชชาสภาการศึกษา : เครือข่าย ขับเคลื่อน ความสำเร็จ
The Journey of National Education Assembly
กรุงเทพฯ: สกศ., 2568
88 หน้า
ISBN: 978-616-270-539-7
1. สมัชชาสภาการศึกษา 2. เครือข่าย 3. ชื่อเรื่อง

การเดินทางของสมัชชาสภาการศึกษา :

เครือข่าย ขับเคลื่อน ความสำเร็จ

The Journey of National Education Assembly

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 46/2568

ISBN

978-616-270-539-7

พิมพ์ครั้งที่ 1

ตุลาคม 2568

จำนวนพิมพ์

500 เล่ม

พิมพ์เผยแพร่โดย

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

99/20 ถนนสุขุมวิท แขวงดุสิต เขตดุสิต กทม. 10300

โทรศัพท์: 0 2668 7123

โทรสาร: 0 2243 1129

Website: www.onec.go.th

พิมพ์ที่

บริษัท เอส. บี. เค. การพิมพ์ จำกัด

92/6 หมู่ที่ 3 ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี

จังหวัดสมุทรปราการ 10540

โทรศัพท์ 0 2178 8794-5, 098 794 1644

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทสำคัญในการกำหนด นโยบาย และมาตรฐานการศึกษาของประเทศโดยเน้นการขับเคลื่อน “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่” (Area-based Education) ให้เป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทย ด้วยความเชื่อมั่นว่าการเข้าใจศักยภาพและความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ คือจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบการศึกษาที่เท่าเทียม ยืดหยุ่น และตอบโจทย์ชีวิตจริงของประชาชนในทุกบริบท

การประชุมสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3 (3rd National Education Assembly) ภายใต้แนวคิด “Future Learn Future Earn: เรียนรู้เพื่อก้าวสู่อนาคต” เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2568 ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดขึ้น และได้รับเกียรติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานเปิดการประชุม ซึ่งมีภาคีเครือข่ายและผู้เข้าร่วมกว่า 800 คน ได้เห็นชอบรับรองมติสมัชชาสภาการศึกษา ประจำปี 2568 จำนวน 2 มติ ได้แก่

มติที่ 1: การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)

มติที่ 2: ระบบนิเวศการเรียนรู้: ปัจจัยความสำเร็จ (Key Success Factors) ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

“การเดินทางของสมัชชาสภาการศึกษา : เครือข่าย ขับเคลื่อน ความสำเร็จ The Journey of National Education Assembly” เล่มนี้ได้สรุปข้อมูลสมัชชาสภาการศึกษา และผลสำเร็จจากการขยายกลไกสมัชชาสภาการศึกษาสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ของแต่ละภูมิภาคพร้อมทั้งได้รวบรวมมติและเอกสารหลักประกอบทั้งสองมติ เพื่อเป็นแนวทางบูรณาการงานให้กับทุกภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ เสริมโอกาสการเรียนรู้ทักษะที่ตอบโจทย์โลกการทำงาน สร้างอาชีพเพิ่มรายได้โดยมีทุกภาคส่วนร่วมกันขยายระบบนิเวศการเรียนรู้ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ตลอดชีวิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณภาคีเครือข่าย ผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยาการ และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ ข้อเสนอสำคัญและร่วมขับเคลื่อน “สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education)” ให้เกิดขึ้นจริงอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน สำนักงานฯ มุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงาน และประชาชนที่สนใจสำหรับนำไปต่อยอดพัฒนาระบบการศึกษาของชาติ ให้มีความยืดหยุ่น เท่าเทียม และมุ่งสู่เป้าหมาย “Future Learn Future Earn: เรียนรู้เพื่อก้าวสู่อนาคต” ด้วยศักยภาพและโอกาสใหม่สำหรับคนไทยทุกคน

(รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ)
เลขาธิการสภาการศึกษา

“

การประชุมสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ
เป็นเวทีสำคัญในการสะท้อนเสียงของพื้นที่
ซึ่งมติของสมัชชาสภาการศึกษาในวันนี้
ทางกระทรวงศึกษาธิการจะนำไป
ดำเนินการขับเคลื่อนต่อไป

”

ศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ภิญโญสินวัฒน์

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

คำนำ	ก
สารบัญ	ค
ตอนที่ 1 : การสร้างเครือข่ายสมัชชาสภาการศึกษาจังหวัดเพื่อการศึกษาเชิงพื้นที่	1
ตอนที่ 2 : สภากรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในประเทศไทย	4
ตอนที่ 3 : ความสำเร็จการดำเนินงานด้านการศึกษาเชิงพื้นที่ของสมัชชาสภาการศึกษาจังหวัด	
สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่	7
สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต	10
สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี	13
สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิต จังหวัดชัยภูมิ	16
สภาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี	19
สภาพัฒนาการศึกษากาฬสินธุ์	22
สมัชชาการศึกษานครลำปาง	25
สมัชชาการศึกษาจังหวัดน่าน	28
สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี	31
สมัชชาการศึกษาจังหวัดราชบุรี	34
ข้อเสนอการขับเคลื่อนงานสมัชชา สภาการศึกษาระดับจังหวัด	37
ตอนที่ 4 : มติสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ประจำปี 2568	
มติที่ 1 : การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)	40
เอกสารหลักประกอบมติที่ 1	41
มติที่ 2 : ระบบนิเวศการเรียนรู้ : ปัจจัยความสำเร็จ (Key Success Factors) ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต	58
เอกสารหลักประกอบมติที่ 2	59
คณะผู้จัดทำเอกสาร	78

ตอนที่ 1

| การสร้างเครือข่ายสมัชชา
| สภาการศึกษาจังหวัด
| เพื่อการศึกษาเชิงพื้นที่

จุดเริ่มต้น

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ จะเริ่มจากการรวมตัวของบุคคลหรือกลุ่มคนในพื้นที่ เพื่อร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ ร่วมรับรู้ร่วมลงมือ ร่วมติดตามประเมิน ร่วมรับผิชอบ เพื่อประโยชน์ของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษา พื้นที่ จังหวัด และระดับชาติ ทั้งในด้านการวางแผน การเสนอแนะ การปฏิบัติ การพัฒนาคุณภาพ การติดตามผลการดำเนินงาน โดยมีรูปแบบการรวมตัวที่แตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ อาทิ สมัชชา สภาภาคี เครือข่าย กลุ่ม คณะ ฯลฯ

การรวมตัวของบุคคลหรือกลุ่มคนในพื้นที่

การรวมตัวของบุคคล กลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรทุกภาคส่วนในพื้นที่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ จะรวมตัวกันเป็นคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชาการศึกษา สภาการศึกษา สภาส่งเสริมการเรียนรู้ สภาพัฒนาการศึกษา ภาคีปฏิรูปการศึกษา ฯลฯ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงานการศึกษาในพื้นที่ของจังหวัดตนเองให้มีคุณภาพ โดยมีผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ 9 ภาคส่วน ได้แก่

ผู้แทนภาคเอกชน

ผู้แทนภาคศาสนา

ผู้แทนภาควิชาชีพ

ผู้แทนภาคประชาชน

ผู้แทนภาคประชาสังคม

ผู้แทนภาควิชาการ

ผู้แทนภาครัฐ

ผู้แทนภาคสื่อมวลชน

อื่น ๆ ตามบริบทพื้นที่

ทั้งนี้ สัดส่วนของจำนวนและองค์ประกอบของผู้แทนแต่ละภาคส่วนอาจมีจำนวนแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับบริบท ความต้องการและความพร้อมของแต่ละจังหวัดเป็นสำคัญ

กรอบการดำเนินงาน

การดำเนินงานของบุคคลหรือกลุ่มคนในพื้นที่รูปแบบสมัชชาสภาการศึกษา จังหวัดหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น เพื่อขับเคลื่อนงานการศึกษาเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย

การรวมตัวของคนในพื้นที่ ที่เห็นปัญหาหรือประเด็นความต้องการด้านการศึกษาของพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชา สภา ภาคี คณะบุคคล ฯลฯ โดยจุดเริ่มต้นของการรวมตัวมีทั้ง รวมตัวด้วยคนหรือบุคคลในพื้นที่ ร่วมทำงานหรือกิจกรรมการศึกษาเชิงพื้นที่หรือเริ่มต้นด้วยประเด็นหรือปัญหาการศึกษาที่พื้นที่ให้ความสำคัญเห็นพ้องต้องกัน นำประเด็นหรือปัญหาร่วมพูดคุยในพื้นที่

องค์ประกอบของสมัชชาสภาการศึกษาจังหวัด หรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นควรประกอบด้วยผู้แทนอย่างน้อย 7 ภาคส่วน จาก 9 ภาคส่วน โดยคณะบุคคลที่รวมตัวกันควรมีบทบาทและคุณลักษณะในด้านความเป็น

นักยุทธศาสตร์ เพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ในระดับพื้นที่ตามเป้าหมายของแผนงานโครงการ

นักวิชาการ ทำหน้าที่ให้ข้อมูล เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อนักยุทธศาสตร์ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน การบริหารจัดการ การตัดสินใจในการดำเนินงานให้บรรลุแผนงานโครงการ

นักจัดการ ทำหน้าที่จัดการ อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดกิจกรรมและงานในพื้นที่ตามเป้าหมายของแผนงานโครงการ

นักประสาน ทำหน้าที่ให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างหน่วยงาน องค์กรบุคคล ตามเป้าหมายของแผนงานโครงการ

นักสื่อสาร ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของแผนงานโครงการ

เครื่องมือ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ สถานการณ์การศึกษาของพื้นที่ในปัจจุบัน ข้อมูลด้านการศึกษา เพื่อให้คนในพื้นที่เห็นประเด็นที่ต้องพัฒนาหรือปัญหาที่ต้องแก้ไขร่วมกัน รวมทั้งเป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจ วางแผน หรือขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

เวทีการมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับชาติ เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการพูดคุย ถกเถียง แลกเปลี่ยน และกำหนดประเด็นหรือวาระการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

แผนและทรัพยากร โดยสมัชชาสภาการศึกษาจังหวัดเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด เพื่อบูรณาการความร่วมมือ ทรัพยากร การดำเนินงานบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ผ่านแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด

การสร้างการรับรู้หรือการสื่อสารรณรงค์ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานการศึกษาเชิงพื้นที่ของสมัชชาสภาการศึกษาจังหวัด เป็นการสื่อสารสร้างการรับรู้ในวงกว้าง

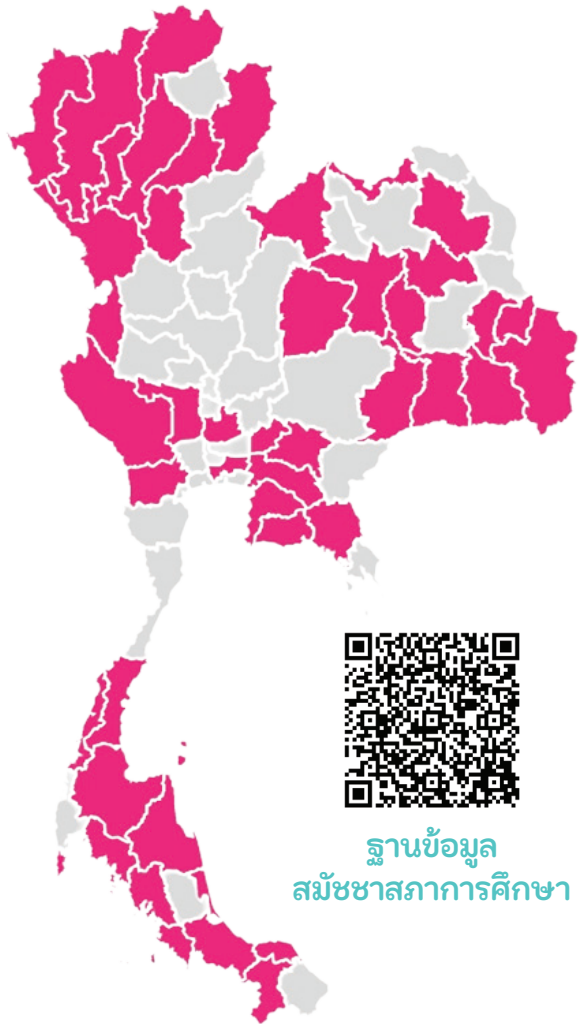

ภาพที่ 1 กรอบการดำเนินงานสมัชชาสภาการศึกษา

ตอนที่ 2

| สภากรรมการมีส่วนร่วม
| ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้สำรวจข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลออนไลน์ ช่วงปี 2563 - 2568 พบว่า มีการรวมตัวกันของประชาชน ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ จำนวน 46 จังหวัด 47 ภาควิชาครีเอชั่น ดังนี้

ภาพที่ 2 จังหวัดที่มีการจัดตั้งกลไกรูปแบบต่าง ๆ

สมาคมการศึกษาจังหวัด

เช่น สมาคมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาคมการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน สมาคมศึกษานครลำปาง สมาคมการศึกษาจังหวัดราชบุรี

สภาการศึกษาจังหวัด

เช่น สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต สภาการศึกษาจังหวัดระนอง สภาการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดยะลา สภาการศึกษาจังหวัดปัตตานี

ภาคีปฏิบัติการการศึกษาจังหวัด

ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา ภาคีเครือข่ายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประชาคมการศึกษาจังหวัด

เช่น คณะทำงานประชาคมการศึกษาจังหวัดตาก ประชาคมการศึกษาจังหวัดนครนายก และคณะทำงานบูรณาการประชาคมการศึกษาจังหวัดจันทบุรี

ภาคีเครือข่ายที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น

เช่น สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สภาพัฒนาการศึกษากาฬสินธุ์ (KDEC)

ทั้งนี้ รายละเอียดจังหวัดที่จัดตั้งสามารถอยู่ได้ในภาคผนวก และข้อมูลในปัจจุบันของพื้นที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้

ตอนที่ 3

| ความสำเร็จการดำเนินงาน
| ด้านการศึกษาเชิงพื้นที่
| ของสมาคมการศึกษาจังหวัด

จังหวัดกระบี่

“สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่”

(Krabi Provincial Education Council)

| ความเป็นมา |

มีจุดเริ่มต้นจาก “สภาภาพ” หรือการ “กินโกปี” ของชาวกระบี่ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ผู้คนในกระป๋ามานั่งพูดคุยกันถึงเรื่องราวของจังหวัด ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และปัญหาท้องถิ่น จากวงสนทนาดังกล่าวได้พัฒนามาเป็น “คณะที่ปรึกษาด้านนโยบายการพัฒนาจังหวัดกระบี่” ประกอบด้วยตัวแทนของบุคคลทุกภาคส่วน ผู้มีประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาของประชาชน ซึ่งได้เห็นร่วมกันถึงความจำเป็นของการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทุกระดับด้วยกลไกความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชน ภายใต้แนวคิด “ปฏิรูปการศึกษาโดยปวงประชา” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดที่ต้องการพัฒนาให้กระบี่เป็น “เมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก เป็นเมืองแห่งคุณภาพ” (Krabi Quality City : Green Clean Safety Healthy Wealthy) ตามแนวคิดของ รศ.ดร.สมบัติ ชินะวงศ์ จึงนำไปสู่การยกร่างธรรมนูญสภาการศึกษา จังหวัดกระบี่ และจัดตั้ง “สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่” ขึ้นในปี 2553 โดยมี นายชวน ภูเก้าล้วน เป็นนายกสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่คนแรก

ประเด็นการดำเนินงาน

ช่วงปี 2552-2553 จังหวัดกระบี่พบปัญหาการศึกษาในหลายประการ อาทิ ผลการประเมินคุณภาพของโรงเรียนและนักเรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ การบริหารจัดการไม่เป็นเอกภาพ โรงเรียนขาดทรัพยากรที่จำเป็น (อาทิ ครูและอุปกรณ์การศึกษา) เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่ควรแก้ไขผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงที่เข้าสู่ตลาดแรงงานไม่มีความสมบัตินี้ไม่ตรงกับความต้องการของภาคธุรกิจของจังหวัด จึงนำสู่การกำหนดทิศทาง/ประเด็นการพัฒนาคนของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ที่ “มุ่งพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นภารกิจที่ปวงชนชาวกระบี่ต้องร่วมกันทำให้สำเร็จ” ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

- (1) มิติด้านประสิทธิผลตามแผนพัฒนาจังหวัดกระบี่มุ่งเน้นให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบายของจังหวัด และมีการดำเนินงานที่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัดมากที่สุด
- (2) มิติด้านคุณภาพการให้บริการ ด้วยการส่งเสริมให้มีการบริการที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และปลอดภัยอย่างเป็นระบบครบทั้งวงจร
- (3) มิติด้านประสิทธิภาพการสนับสนุนและการส่งเสริมกลุ่มการผลิตอาหารจากภาคการเกษตร และกลุ่มผู้ประกอบการจากภาคอุตสาหกรรม มุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพ และการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการให้บริการประชาชน

(4) มิติด้านการพัฒนาการศึกษาทุกระบบ มุ่งเน้นเสริมสร้างและสนับสนุนขีดความสามารถของภาคประชาชนให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง โดย “การยกระดับคุณภาพการศึกษาในระบบ การพัฒนาเด็กและเยาวชน การส่งเสริมเพื่อการพัฒนาการศึกษาระดับสูง และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

นอกจากการมุ่งพัฒนาคนตามมิติข้างต้นแล้ว สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ยังได้กำหนดบทบาทขององค์กรไว้ ดังนี้

(1) การเป็นองค์กรกลางในการสนับสนุน พัฒนาระบบการจัดการศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงของจังหวัด เพื่อให้คนกระบี่สามารถพัฒนาตนเองไปสู่สังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและทิศทางที่ถูกต้อง

(2) การส่งเสริม เผยแพร่กิจกรรมทางการศึกษา ด้านการวิจัยและฟื้นฟู รวมถึงเสนอแนะข้อคิดเห็น ด้านการศึกษา และการพัฒนาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

(3) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณีท้องถิ่นในทุกด้านของจังหวัดกระบี่ให้คงอยู่ และเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้รู้จักอย่างแพร่หลาย และจัดเป็นกิจกรรมในการส่งเสริมอาชีพรายได้ และการท่องเที่ยว

(4) เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานด้านการศึกษาที่เหมาะสม

(5) เป็นศูนย์กลางเครือข่ายในการดำเนินงาน การขับเคลื่อนจังหวัดกระบี่ให้เป็นเมืองคุณภาพโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคน

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

จากความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ได้แก่ องค์กรวิชาการ องค์กรภาคเอกชน หน่วยงานของรัฐ องค์กรชุมชน/องค์กรท้องถิ่น และองค์กรสื่อมวลชน ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ประสบผลสำเร็จในหลายกิจกรรมและโครงการ ดังนี้

การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อาทิ การให้ทุนการศึกษา การช่วยเหลือครอบครัวเปราะบาง การก่อตั้งกองทุนธนาคารแพะเพื่อเด็กกระบี่ปันรู้ดี เป็นต้น

การพัฒนาการศึกษาเด็ก/เยาวชน อาทิ โครงการเด็กป.6 ตกน้ำไม่ตาย ว่ายน้ำเป็น เล่นน้ำได้ โครงการพัฒนาเด็กกระบี่ปันรู้ดี เป็นต้น

การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ โครงการมหาลัยแพะนานาชาติกระบี่ Up skill เกษตรกร จำนวน 17 รุ่น จัดตั้งศูนย์เรียนรู้อาชีพ การเลี้ยงแพะ ศรีฟองฟาร์ม ฟาร์มเกษตรผสมผสานและฟาร์มเลี้ยงแพะนมแพะเนื่อ เป็นต้น

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ความสำเร็จของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่เกิดจาก

การบริหารจัดการสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ใช้รูปแบบการบริหารงานแบบภาคเอกชน ส่งผลให้เกิดความคล่องตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับการมีภาครัฐเข้ามาเป็นกลไกหนุนเสริมทั้งทางด้านกฎหมาย การบริการประชาชน และทรัพยากร

การมีผู้นำองค์กร (นายชวน ภูเก้าล้วน - ประธานที่ปรึกษาสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่) ที่มีความเข้มแข็ง มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการทุ่มเททำงานด้านสาธารณประโยชน์เพื่อพัฒนาจังหวัดกระบี่อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ทุกภาคส่วนในจังหวัดและประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนงานของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่เป็นอย่างดี

การมีคณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ และสมาชิกสภาฯ ที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นนักประสานงานที่ดี และมีเครือข่ายที่เข้มแข็งทั้งสถาบันทางวิชาการ ภาคการเกษตร (ปศุสัตว์-ประมง) ภาคธุรกิจ การท่องเที่ยวและภาคสื่อมวลชน

จังหวัดภูเก็ต

“สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต”

| ความเป็นมา |

ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 ด้วยทุนตั้งต้นจากเงินรางวัล “โครงการครูสอนดี” ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) และฉันทามติของประชาชนชาวภูเก็ตหลากหลายภาคส่วนที่เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการมีสภาการศึกษาของจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงาน รวมถึงขับเคลื่อนความต้องการด้านการศึกษาของจังหวัด โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การสร้างเด็กภูเก็ตให้เป็นคน “เก่ง ห่อ” ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้มีคุณธรรม มีความสามารถ รักถิ่นเกิด โดยทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินงานมาจากมูลนิธิสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต ซึ่งถือกำเนิดขึ้นจากเงินรายได้จากการจัดคอนเสิร์ต “พี่ร้องให้น้องได้เรียน” มูลนิธิฯ จะทำหน้าที่ระดมทรัพยากรและบริหารจัดการงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสภาการศึกษา นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ และภาคเอกชน ซึ่งทุกภาคส่วนล้วนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งและยั่งยืนให้กับการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดร่วมกัน

ประเด็นการดำเนินงาน

สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตต้องการที่จะรื้อฟื้นค่านิยมดั้งเดิมของชาวภูเก็ตในอดีต ผ่านการสร้างเด็กภูเก็ตให้เป็น “คนเก่ง ห่อ” ที่มีคุณธรรม สามารถรักถิ่นเกิด และสามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับท้องถิ่น และประเทศ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 10 ประการ ได้แก่

- (1) มีความซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ และสันโดษ
- (2) มีความรับผิดชอบ (3) มีสติ ยืดหยุ่น อดกลั้น และให้อภัย
- (4) อ่อนน้อม ถ่อมตน มีไมตรีจิต เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น
- (5) รักความถูกต้องเป็นธรรม
- (6) มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ
- (7) ลำบากบ้านเกิดและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
- (8) ขยัน อดทน พึ่งตนเอง
- (9) ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอน
- (10) มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และรักการเรียนรู้

จุดเน้นในการดำเนินงาน ปี 2561 – 2570 คือ

(1) ส่งเสริมให้สถานศึกษาเพิ่มเติมสาระท้องถิ่นภูเก็ตไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เด็กภูเก็ตสามารถสื่อสารความเป็นภูเก็ตได้คือ สามารถพูดภาษาถิ่น กินอาหารใต้ ไปได้ทุกแห่ง รู้แจ้งในวัฒนธรรมประเพณี เป็นคนดี คนต่างห่อ

(2) เปิดโลกลิ้มมาชีฟเพื่อให้เด็กภูเก็ตสามารถศึกษาต่อตามความสนใจและความถนัด ที่สนองตอบความต้องการของท้องถิ่นและตลาด

(3) ร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดภูเก็ต และพุทธสมาคมจังหวัดภูเก็ต ขับเคลื่อนสถานศึกษาตามโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมคนภูเก็ตต่างห่อ ด้วยงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต โดยการใช้สมาธิเพื่อฝึกการมีสติ (Mindfulness) เพื่อสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม

(4) สังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 (3R 8C) เพื่อให้มีศักยภาพเป็นพลโลกในยุค 4.0

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

ความสำเร็จของสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตเกิดจากการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง (ปี 2556-2568)

โดยมีผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จในหลายกิจกรรม/โครงการ ดังนี้
ปี 2556-2557 มีการพัฒนาคนหลากหลายกลุ่มให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพ่อแม่และผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรหลาน การอบรมครูผู้สอนวิชาสาระท้องถิ่นให้โรงเรียนทุกสังกัด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการทำงานของสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้นำนักเรียน “เด็กภูเก็ตต่างห่อ” การจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวรเพื่อใช้นำร่องในโรงเรียนขยายโอกาส เป็นต้น

ปี 2558 มีการพัฒนาการศึกษาที่สนองตอบความต้องการเร่งด่วนของจังหวัด และจัดทำโครงการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การจัดกิจกรรมเปิดโลกลิ้มมาชีฟ Learn for Life 2016 ร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษา และเทศบาลนครภูเก็ต การจัดทำคู่มือการแนะแนวและสื่อแนะนำอาชีพ จำนวน 130 อาชีพ เป็นต้น

ปี 2560 มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตที่สนับสนุนแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตการจัดทำโครงการ SuperMind Project ก้าวสู่สังคมต่างห่อ

ปี 2561-2563 ร่วมกับ กสศ. จัดทำโครงการบริหารจัดการเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดภูเก็ต

ปี 2562-2564 พัฒนาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตภูเก็ต โดยมหาวิทยาลัยฯ ได้จัดสรรโควตาให้สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตคัดเลือกนักเรียน “ต่างห่อ” เข้าเรียนในวิทยาลัยการคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 รุ่น รุ่นละ 3 คน

ปี 2565-2567 จัดกิจกรรมคัดเลือก “สุดยอดเยาวชนคนต่างห่อ”

ปี 2566 จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ครูโรงเรียนเทศบาลปลูกปัญญาในพระอุปถัมภ์และร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด

ปี 2568 ขยายผลแนวคิด “คนต่างห่อ” ให้แก่ผู้ปกครอง นักเรียนระดับชั้นอนุบาล และประถมศึกษาโรงเรียนอนุบาลศรีสุนทร โรงเรียนในภาคีเครือข่ายกับพุทธสมาคมจังหวัดภูเก็ต และโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ความสำเร็จของสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตเกิดจาก

การมีกระบวนการทำงานที่นำไปสู่เป้าหมาย (Result Based Management: RBM) โดยมีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างชัดเจนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ อาทิ ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ กลไกการทำงาน สถานศึกษาอาชีวะ สถานประกอบการผู้ปกครอง ผู้เรียน ชุมชน/ท้องถิ่น สภาการศึกษาฯ กระบวนการ คือ กิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม ได้แก่ การบริหารจัดการ สื่อสารรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหารและครู จัดทำคู่มือแนะแนว พัฒนาครูแนะแนว จัดการเรียนรู้ ผลิต คือ ผู้บริหาร/ครูเข้าใจและสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมนักเรียนสู่โลกการทำงาน และผลลัพธ์ คือ ผู้เรียนค้นพบตัวเองและเลือกเรียนได้ถูกต้องตามความถนัดและสนใจ

การทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายทั้งการประสานงาน และการทำงานร่วมกับสมาคมผู้ประกอบการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนและบรรลุผล

การมีผู้นำที่เข้มแข็งและเข้าใจบริบทพื้นที่ โดยประธานสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต มีความเข้าใจในสภาพปัญหาและความต้องการของตลาดแรงงานในภูเก็ต ทำให้สามารถกำหนดทิศทางและผลักดันนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเชื่อมโยงการทำงานกับนโยบายระดับชาติและยุทธศาสตร์จังหวัด โดยการดำเนินงานของสภาการศึกษาภูเก็ตสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต ทำให้ได้รับการสนับสนุนและสามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างเป็นระบบ

ส.พ.อ.จ.ส.ท.น.

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี”

| ความเป็นมา |

มีจุดเริ่มต้นจากการประชุมเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2557 ณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมกันสะท้อนถึงปัญหาการศึกษาที่สำคัญของจังหวัด อาทิ คุณภาพการเรียนรู้ที่ไม่ตรงตามเป้าหมาย เด็กตกหล่นจากระบบการศึกษา ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ รวมถึงเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ และการผลิตบุคลากรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และตลาดแรงงาน เป็นต้น จากปัญหาต่าง ๆ ทางการศึกษาที่ได้กล่าวถึงในที่ประชุมนำไปสู่การรวมตัวกันของกลุ่มแกนนำ (core team) เพื่อร่วมกันหาช่องทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก่อปรกัในระยะเวลาเดียวกันนั้น สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ในขณะนั้น มีนโยบายเชิญชวนจังหวัดต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ จึงเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้การรวมกลุ่มมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ต่อมาในการประชุมเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2558 ณ โรงแรมแก้วสมุยรีสอร์ท ที่ประชุมได้หารือ และตั้งโจทย์สำคัญร่วมกัน 2 ประเด็น คือ **“เด็กและเยาวชนคนสุราษฎร์ธานีควรจะมีลักษณะอย่างไรใน 5 ปีข้างหน้า และคนสุราษฎร์ธานีจะร่วมกันทำให้เกิดความสำเร็จตามข้อแรกได้อย่างไร”** จากการระดมความคิดเห็นในครั้งนั้นได้นำไปสู่การประกาศจัดตั้งสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2559

ต่อมา จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้มีประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ลงวันที่ 16 มกราคม 2567 เพื่อปรับปรุงองค์ประกอบ การดำเนินงานให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และต่อมาได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็น สมาคมสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2568

ประเด็นการดำเนินงาน

สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกช่วงวัยทุกกลุ่ม มุ่งเน้นการทำงานผ่าน 3 กระบวนการหลัก ได้แก่ การรณรงค์ สร้างการรับรู้ (Perception) การเข้าไปมีส่วนร่วม (Participation) และการลงมือปฏิบัติ (Action) แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ช่วง ผ่านโครงการสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

ระยะแรก (2557 - 2562) ดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลด้าน การศึกษาและการมีงานทำ โครงการการพัฒนาเด็กด้อยโอกาส โครงการ จัดทำหลักสูตรบูรณาการเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับ นักเรียน โครงการพัฒนาครูชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) โครงการ การศึกษาเพื่ออาชีพ โครงการการประสานให้เกิดการบูรณาการของ ทุกโครงการ (จัดพื้นที่เวทีแลกเปลี่ยน ประชุมกลุ่มย่อย และบริหารจัดการ งบประมาณ)

ระยะที่สอง (2563 - 2564) ขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ พัฒนาข้อมูลสารสนเทศ (เด็กปฐมวัยยากจน เด็กหลุดจากระบบ เด็กกลุ่มเสี่ยง) พัฒนาหลักสูตรพุทธทาสศึกษาไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ โครงการการนำเด็กเยาวชนนอกกระบบสู่ระบบ

ระยะที่สาม (2564 - 2566) จัดทำและเชื่อมโยงข้อมูลการศึกษา กับแหล่งทุนและสถานประกอบการ ยกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) พัฒนาทักษะอาชีพเยาวชนและประชากรวัยแรงงานนอกกระบบการศึกษา สร้างพื้นที่แห่งฝัน สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ พัฒนาเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ จัดตั้งกองทุนลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

ผลสำเร็จของการดำเนินงานของสมาชิการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียด ดังนี้

การพัฒนาตัวแบบ (Model) และนวัตกรรม (Innovation) โดยสมาชิก ได้**มีการพัฒนาตัวแบบและนวัตกรรมเฉพาะเรื่อง** ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาตนเองของจังหวัด และเป็นต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับจังหวัดภาคอื่น ๆ

การเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยสมาชิก ได้พัฒนาความร่วมมือกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และยกระดับบทบาทไปสู่การเป็นเจ้าภาพร่วมในการจัดประชุม สมาชิกสภาการศึกษาระดับภูมิภาคและระดับชาติ

มี**การทำงานเชิงพื้นที่ที่สามารถวัดผลได้อย่างชัดเจน** อาทิ ด้านบริบท (Context) สามารถพัฒนาตัวแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่ตอบสนองต่อความต้องการและแก้ปัญหาหลักได้อย่างครอบคลุม ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีการใช้บุคลากรผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ภาครัฐอื่น และภาคเอกชน ด้านกิจกรรม (Activities) มี**การทำงานเชิงรุก** มุ่งผลลัพธ์ของโครงการ มีการติดตามและสรุปผลเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่องรวมถึงการทำงานโดยใช้ข้อมูล และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ด้านผลลัพธ์ (Output) สามารถบรรลุเป้าหมายของงานที่ปฏิบัติได้มากกว่าร้อยละ 75 และด้านผลลัพธ์ (Outcome) เกิดผลลัพธ์จากการทำงานที่หลากหลาย โดยเฉพาะด้าน คณะทำงาน/กลไกการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ และด้านการรณรงค์สื่อสาร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเกิดผลลัพธ์มากกว่าหนึ่งด้าน

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ความสำเร็จในการขับเคลื่อนสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัดทั้งภาคการศึกษาภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และอื่น ๆ เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกำหนดทิศทางการศึกษาที่มุ่งเน้นปัญหาของเด็กและเยาวชนเป็นตัวตั้ง

การมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีคณะทำงานที่มีจิตอาสาขับเคลื่อนงานอย่างเต็มกำลัง รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการทำหน้าที่เป็นฝ่ายประสานงาน และสนับสนุนเครือข่ายต่าง ๆ

การทำงานโดยใช้กระบวนการ PDCA และ LI ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Do) การประเมินตรวจสอบผล (Check) และการปรับปรุง (Act) รวมถึงการเรียนรู้ (Learning) และการบูรณาการ (Integrate) ทั้งภายในและภายนอกตลอดจนมีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นฐานในการมองหาคูจุดพัฒนา และแก้ไขปัญหา ส่งผลให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้กระบวนการจัดเวทีเพื่อสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความร่วมมือ โดยสมัชชาฯ มีการจัดเวทีประชุม และระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่องตลอดจนยกระดับบทบาทของตนเองไปสู่การเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดเวทีสำคัญในระดับประเทศด้วย

จังหวัดชัยภูมิ

“สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)”

| ความเป็นมา |

ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2556 ตามคำสั่งจังหวัดฯ ที่ 891/2556 การจัดตั้งสภาส่งเสริมการเรียนรู้ฯ เป็นผลสืบเนื่องจากการเข้าร่วมโครงการ “จังหวัดจัดการตนเอง” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ในขณะนั้นโดยมุ่งให้จังหวัดได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาระบบ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนทุกช่วงวัยในพื้นที่ โดยเฉพาะ “การสร้างโอกาสในการเรียนรู้แก่เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง” ทั้งนี้ สรช. จะทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ทั้งด้านการส่งเสริม สนับสนุน และเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย 7 ภาคส่วนได้แก่

(1) ภาครัฐ	(5) ภาคประชาชน
(2) ภาคเอกชน	(6) ภาคศาสนา และ
(3) ภาควิชาการ	(7) ภาคสื่อมวลชน
(4) ภาคประชาสังคม	

ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพคนชัยภูมิครอบคลุมทุกช่วงวัยได้อย่างเหมาะสมอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (Motto) ของการดำเนินงานคือ “คนชัยภูมิ เป็นคนดี มีปัญญา พึ่งพาตนเองได้ บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง”

ประเด็นการดำเนินงาน

สรช. ได้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในจังหวัดให้มีคุณภาพ ครอบคลุมในหลายประเด็นสำคัญ ได้แก่ การศึกษาเพื่อการมีงานทำและสัมมาชีพ เด็กนอกระบบและเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา และการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนตามความถนัดและศักยภาพ ดังตัวอย่างการดำเนินโครงการต่อไปนี้

โครงการสัมมาชีพพิเศษทางเลือก: “คนดีของสังคม” เป็นโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มพิเศษทางเลือกจำนวน 150 คน โดยอบรม 4 หลักสูตร ได้แก่ การจัดดอกไม้ใบตองร้อยมาลัย ผูกผ้าตักแตงสถานที่ และเสริมสวย ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง สรช. วิทยาลัยเทคโนโลยีชัยภูมิบริหารธุรกิจ วิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษก และสื่อมวลชนในจังหวัด ทั้งนี้โครงการดังกล่าวยังเป็นตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ที่เข้าใจบริบทกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมความหลากหลายทางเพศในมิติการศึกษา และอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม

โครงการพัฒนาโรงเรียนเทศบาลเป็นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ร่วมกับเทศบาลเมืองชัยภูมิ ดำเนินการในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็น
โรงเรียนเทศบาล 4 แห่ง ได้แก่

โรงเรียนเทศบาล 1 (วิทยานารี)

โรงเรียนเทศบาล 2 (เมืองเก่าวิทยา)

โรงเรียนเทศบาล 3 (ปรางค์กู่วิทยาการ)

และโรงเรียนเทศบาล 4 (อมรสระเพียรชัยอุทิศ)

เน้นการจัดการศึกษาบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะชีวิต และการสร้าง
แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น โรงเพาะเห็ด ธนาคารขยะการจัดกิจกรรม
สัมมาชีพควบคู่การพัฒนาทางวิชาการ

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

ผลสำเร็จของการดำเนินงานของ สรช. มีรายละเอียด ดังนี้

แนวคิด “ตำบลเป็นฐาน” และ “โรงเรียนเป็นฐาน” ได้รับการบรรจุ
ในแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด และขยายผลการดำเนินงานไปยังระดับอำเภอ
สรช. เป็นต้นแบบด้านการมีส่วนร่วมและเป็นพี่เลี้ยงให้กับจังหวัดอื่น
เช่น พังงา กาญจนบุรี ในการจัดเวทีมีส่วนร่วม และออกแบบกลไกการขับเคลื่อน
งานด้านการศึกษา

กลไกการดำเนินงานของ สรช. มีบทบาทอย่างชัดเจน และร่วมมือกัน
อย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะทีม “นักทั้งห้า” ประกอบด้วย

(1) นักยุทธศาสตร์	(2) นักวิชาการ
(3) นักจัดการ	(4) นักประสาน และ
(5) นักสื่อสาร	

ซึ่งนำไปการถ่ายทอดให้ภาคีเครือข่ายอื่นได้นำไปประยุกต์ใช้
อย่างเหมาะสม การดำเนินโครงการสำคัญต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
และความตระหนักรู้ทางสังคม ดังเช่น

(1) โครงการสัมมาชีพเกษตรทางเลือก เป็นโครงการที่ช่วยสร้างการยอมรับ
จากสังคม และส่งเสริมการเปิดพื้นที่และเพิ่มโอกาสให้กลุ่มเปราะบางได้แสดง
ศักยภาพ ได้รับโอกาส และความเท่าเทียมในสังคม และ

(2) โครงการครูสอนดีดาวรุ่ง โดยดำเนินการขยายเครือข่ายครู
คุณภาพไปทั่วทั้งจังหวัด ทั้งยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจ และขับเคลื่อนการพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกล

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ความสำเร็จในการขับเคลื่อนงานของ สรช. คือ
การสนับสนุนเชิงนโยบายจากผู้มีบทบาทระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัด ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างจริงจังและกำหนดให้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นวาระสำคัญในการดำเนินงานของจังหวัด
ผู้นำภาคีมีศักยภาพและมีความรู้ความเข้าใจบริบทพื้นที่ โดยอดีตผู้บริหาร ข้าราชการบำนาญ ครู ผู้นำท้องถิ่น และนักพัฒนาในระดับจังหวัด รวมทั้งผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง ได้ขับเคลื่อนและแผนบูรณาการงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง
การใช้ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น ในการใช้หลัก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาออกแบบ และแผนบูรณาการงานด้านการศึกษาในกระบวนการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

การประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายนอก เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) หน่วยงานด้านการศึกษา รวมทั้งองค์กร ภาคสื่อมวลชน ตลอดจนหน่วยงาน/องค์กรภาควิชาการระดับอุดมศึกษา ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ภาพความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมจากพื้นที่นำร่องดังเช่น โรงเรียนเทศบาลทั้ง 4 แห่งในเขตเมืองชัยภูมิ นับเป็นตัวอย่างที่สะท้อนได้อย่างชัดเจนว่า แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สามารถพัฒนาได้จริงและขยายผลไปสู่ระดับอำเภอและจังหวัดได้อย่างเป็นระบบ

จังหวัดอุบลราชธานี

“สภากาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี (สศ.อบ.)”

| ความเป็นมา |

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2564 โดยผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีได้ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ชุดดังกล่าว มีวาระดำเนินงาน 4 ปี องค์ประกอบคณะกรรมการฯ และภาคีเครือข่ายจำนวนกว่า 30 คน จากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สภากาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีได้จัดทำธรรมนูญการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) และได้ร่วมกับ กศจ. ขับเคลื่อนแผนการศึกษาของจังหวัดไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมุ่งดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสภาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยมุ่งดำเนินงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ร่วมศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ - นอกระบบ รวมถึงจุดเด่น จุดด้อยด้านการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการศึกษาของจังหวัดในภาพรวม

2) ร่วมศึกษาวิจัยและปฏิบัติการกับหน่วยงาน/องค์กรที่ให้การสนับสนุนทุนในการดำเนินงาน ตลอดจนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ครู สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเสมือนเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย อันจะก่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างแท้จริง

3) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจัดทำเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เสนอต่อ กศจ. และเผยแพร่สู่สถานศึกษา ตลอดจนนำเสนอในเวทีสาธารณะ เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ

4) แสวงหาแหล่งทุนต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ และทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้

ประเด็นการดำเนินงาน

สภากาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี (สศ.อบ.) เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากศึกษาธิการจังหวัดเป็นหลักนอกจากนี้ สศ.อบ. ยังมีบทบาทสำคัญด้านการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด และประธานสภาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ยังได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนงานในคณะอนุกรรมการดังกล่าว ซึ่งสะท้อนถึงการได้รับการยอมรับและความไว้วางใจที่มีต่อ สศ.อบ. ปัจจุบัน สศ.อบ. ยังคงมุ่งขับเคลื่อนงานด้านการศึกษา ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียน

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

เนื่องจาก สศ.อบ. มีการดำเนินงานด้านการศึกษาลายมิติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละงานความสำเร็จของการดำเนินงานที่ได้รับมาจากการใช้สภาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีหรือ สศ.อบ. เป็นกลไกทั้งขับเคลื่อนงาน ส่งเสริม หรือสนับสนุนการดำเนินงาน ดังนั้น **“การจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัด”** ภายใต้ชื่อว่า **“สภาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี”** จึงเป็นจุดตั้งต้นของผลสำเร็จการดำเนินงาน เพราะ สศ.อบ. มาจากการรวมกลุ่มกันของภาคีเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาโดยยึดแนวคิดในการสร้างเวทีและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา มีการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ เน้นการเชื่อมโยง และให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในแนวราบเพื่อประสานความร่วมมือและขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดอันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาค และสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับทุกคน

Education Sandbox
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด
22 - 24 กันยายน 2567 ณ โรงแรมไมด้า ดอนเมืองแอร์พอร์ต เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

การเสวนา : ทิศทางการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สู่ความสำเร็จของการพัฒนาการศึกษาไทยในอนาคต
โดยแบ่งเป็น 3 รอบ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. บทบาท/ปัจจัยการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่ความสำเร็จ
2. ประเด็นท้าทายที่เป็นปัญหาอุปสรรค พร้อมข้อเสนอแนะ
3. ภาพฝัน/ความคาดหวัง ที่ต้องการให้เกิดขึ้นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อการพัฒนาการศึกษาไทยในอนาคต

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ความสำเร็จของการดำเนินงาน สศ.อบ. เกิดจาก

ผู้บริหารในแต่ละระดับมีภาวะความเป็นผู้นำสูง และให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือในระดับต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาศักยภาพของคนในพื้นที่ให้เป็นผู้ที่มีความพร้อม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคม

ประธานสภาการศึกษา กับคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันมาอย่างยาวนาน และร่วมกันขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

การใช้กลไก “สภาการศึกษา” ทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานด้านการศึกษา ลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็น ให้คำแนะนำและรวบรวมความคิดเห็น (Think Tank) เพื่อส่งต่อเสียงสะท้อนมายังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญที่คอยเชื่อมประสานการดำเนินงานในระดับต่าง ๆ ให้เกิดผลลัพธ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่

สภาการศึกษา มีกฎหมายรองรับการดำเนินงานถือเป็นการดำเนินงานที่อยู่ภายใต้กฎหมาย คือ “ธรรมนูญสภาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี” การดำเนินงานที่มีกฎหมายรองรับดังกล่าวนี้ จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและมีหลักประกันที่ชัดเจนในการดำเนินงานมีมติต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

จังหวัดกาฬสินธุ์

“สภาพัฒนาการศึกษากาฬสินธุ์ (KDEC)”

| ความเป็นมา |

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2558 โดยมุ่งดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วมและมุ่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัด ครอบคลุมองค์กระภาคประชาสังคม และเน้นการสื่อสารผลการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาต่อสาธารณะชนในวงกว้าง เพื่อสร้างการรับรู้และแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาและจัดการศึกษาบนฐานทุนของทรัพยากรทางการศึกษาที่แตกต่างกัน

ประเด็นการดำเนินงาน

ประเด็นสำคัญในการดำเนินงานด้านการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สภาพัฒนาการศึกษากาฬสินธุ์เน้นในการดำเนินการ คือ “การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก” ซึ่งมีจุดเน้นในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และมุ่งสร้างความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัดร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กรวมถึงสถานศึกษาเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นการดำเนินงานในประเด็นดังกล่าวเป็นการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงพื้นที่ และเพื่อใช้ศักยภาพขององค์กร/หน่วยงานสนับสนุนรวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในห้องเรียน

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

“สภาพัฒนาการศึกษากาฬสินธุ์ (KDEC)” เป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์ที่มุ่งขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยร่วมกับเครือข่ายด้านการศึกษาที่เข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ จนก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ภายใต้โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคประชาสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Access School Project) เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม โดยมูลนิธิแอ็คชั่นเอดอินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) ร่วมกับสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย สมาคมไทบ้าน สภาพัฒนาการศึกษากาฬสินธุ์ภาคีจากจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการใช้นวัตกรรมในห้องเรียนสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่งผลให้มีโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 20 แห่ง และโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 183 แห่ง นอกจากนี้ สภาพัฒนาการศึกษาฯ ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมผ่านการจัดเวทีพหุภาคีระดับจังหวัดภายใต้การจัดกิจกรรม “เสวนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมจังหวัดกาฬสินธุ์”

เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจากทั้งหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความเห็นนำไปสู่แนวทางหนุนเสริมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการด้านการศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งผลสำเร็จของการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมผ่านการจัดเวทีเสวนาฯ คือ “นวัตกรรมการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม” ซึ่งใช้หลักการบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมาภิบาลบนฐานของการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานสภาพัฒนาการศึกษากาฬสินธุ์ได้แก่

ผู้นำหรือผู้ที่เป็นแกนนำด้านการศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมุ่งขยายเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับพื้นที่อย่างเข้มแข็ง เกิดเป็นพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจนทั้งระดับสถานศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้มีบทบาทด้านการศึกษา

ความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมในพื้นที่ โดยภาคประชาสังคมเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมประสานการดำเนินงาน และขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาในระดับจังหวัด เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม และสะท้อนภาพการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในระดับจังหวัดล้วนตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพคนในพื้นที่

การจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมบนฐานชุมชน โดยมุ่งสร้างทางเลือกด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบของการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และภาคีท้องถิ่นเป็นหลัก รวมทั้งมีการแบ่งโครงสร้างการทำงานตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน เอื้อต่อการดำเนินงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

จังหวัดลำปาง

“สมาขการศศขานครลํปาง”

| ความเป็นมา |

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2559 ผ่านประกาศจังหวัดลำปาง เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายสมาขการศศขานครลํปาง โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งการจัดตั้งสมาขการศศขานครลํปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีสาธารณะสำหรับภาคีเครือข่าย แก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดลำปาง และเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2561 ได้มีประกาศจังหวัดลำปาง เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นกลไกความร่วมมือจัดการศึกษาของจังหวัด ตลอดจนพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและติดตามช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคล และดำเนินมาตรการเพื่อติดตามช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มปฐมวัยและเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยมีภารกิจในการวางแผน กำหนดประเด็นดำเนินงาน ติดตามประเมินผลเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเครือข่ายสมาขการศศขานครลํปาง รวมทั้งประสานงานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายการศึกษาของจังหวัดลำปางให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อประโยชน์ของชาวลำปางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน และนำไปสู่นโยบายสาธารณะ

ประเด็นการดำเนินงาน

สมาขการศศขานครลํปางได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงพื้นที่ผ่านโครงการสำคัญ เช่น

โครงการพัฒนาสมรรถนะการอ่านของนักเรียนชั้น ป.4-6 ด้วยเครือข่ายหนุนเสริมการเรียนรู้จังหวัดลำปาง โดยความร่วมมือระหว่างสมาขการศศขานครลํปาง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถานศึกษาในจังหวัดลำปาง และภาคีจากภาคเอกชน เพื่อยกระดับสมรรถนะด้านการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ด้วยการใช้กระบวนการโค้ชชิ่งระหว่างครู (Peer Coaching) และการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจในการใช้เครื่องมือวัดผล และเทคนิคการสอนอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการดำเนินงานพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน และเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับโรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้ยังช่วยลดช่องว่างทางคุณภาพระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองและชนบท และเป็นต้นแบบให้กับการพัฒนาโครงการลักษณะคล้ายกันในพื้นที่อื่น

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โดยความร่วมมือระหว่างเครือข่ายมหาวิทยาลัยในพื้นที่ สถานศึกษาครู และนักเรียนในจังหวัดลำปาง โดยมีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้การสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านกระบวนการวิจัยของเยาวชน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้และพัฒนาให้เยาวชนมีทักษะในการสืบค้น วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของชุมชนตนเอง กิจกรรมภายใต้โครงการประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำโครงการงานวิจัยโดยนักเรียน และการเผยแพร่ผลการวิจัยต่อสาธารณะ ผลการดำเนินงานนำไปสู่การเสริมสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น และความภาคภูมิใจในชุมชน เยาวชนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ดีขึ้น อีกทั้งยังสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานวิชาการในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

สมัชชาการศึกษาานครลำปาง มีการดำเนินงานด้านการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จนเกิดผลสำเร็จในด้าน

เกิดกลไกการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

มีข้อมูลสารสนเทศ ที่สามารถใช้ในการวางแผน และติดตามการพัฒนาการจัดการศึกษาได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพสถานศึกษาในจังหวัดลำปางตลอดจนเพิ่มคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนให้ดีขึ้น

เกิดแผนการพัฒนาระดับการศึกษาของจังหวัดที่สมัชชาการศึกษาานครลำปางร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำ

เกิดการบูรณาการความร่วมมือในพื้นที่จังหวัดลำปางกลายเป็น “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Education: ABE)” ที่มีพลังส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดลำปางในระยะต่อไป

สามารถระดมทุนเพิ่มเติม เช่น สร้างสนามเด็กเล่นเสริมปัญญาจากภาคเอกชน งบประมาณ 5 ล้านบาท ให้โรงเรียนจำนวน 250 โรงเรียน และงบประมาณพัฒนาเด็กปฐมวัยอีก 12 ล้านบาท เพื่อส่งเสริมด้านโภชนาการ แหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาครู เป็นต้น

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานสมัชชาการศึกษานครลำปาง เกิดจาก

การใช้งานวิจัยเป็นฐาน โดยเริ่มต้นจากงานวิจัยในพื้นที่ทำให้การดำเนินงานมีความรู้รองรับ ช่วยให้การพัฒนาเป็นระบบมีทิศทางชัดเจน สามารถนำผลการวิจัยมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทจริงของท้องถิ่น และ**มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผน** มีการรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สามารถใช้ในการติดตาม ประเมิน และวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างแม่นยำตอบโจทย์ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ

การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้ครูนักเรียน ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่นร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจ จนเกิดพลังชุมชนในการขับเคลื่อนงานภายใต้ความต้องการร่วมกันในการพัฒนาของคนในพื้นที่

ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มีการเชื่อมโยงความร่วมมือจากหลากหลายหน่วยงาน เช่น สมัชชาสุขภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ภาคเอกชน และหน่วยงานในพื้นที่ ทำให้เกิดการบูรณาการของเครือข่ายที่เข้มแข็ง

การขับเคลื่อนนโยบายเชิงพื้นที่ (Area Based Education: ABE) ใช้แนวทาง ABE ในการเชื่อมโยงงานวิจัย กลไกภาคี และโครงการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิรูประบบการศึกษาในระดับจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืน

จังหวัดน่าน

“สมัชชาการศึกษาจังหวัดน่าน”

| ความเป็นมา |

จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2567 โดยจัดทำเป็นประกาศจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดลงนาม องค์ประกอบของสมัชชาประกอบด้วยภาคีเครือข่าย ด้านการศึกษาทุกภาคส่วน ซึ่งตามประกาศจังหวัดน่าน เรื่อง แต่งตั้ง คณะกรรมการสมัชชาการศึกษาจังหวัดน่าน ผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเป็นประธาน และศึกษาธิการจังหวัดน่านเป็นเลขานุการ ซึ่งความมุ่งหมายของการดำเนินงาน สมัชชาการศึกษาจังหวัดน่าน คือ การส่งเสริมและประสานความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และภาคประชาชนในการจัดการศึกษา รวมทั้ง เสนอแนะแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัด การระดม ทรัพยากรเพื่อสนับสนุนหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา การศึกษา และเป็นเวทีกลางในการรับฟังความคิดเห็นและขับเคลื่อนการศึกษา ระดับจังหวัด

ประเด็นการดำเนินงาน

สมัชชาการศึกษาจังหวัดน่านได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงพื้นที่ ผ่านโครงการสำคัญ เช่น

โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสมรรถนะ ด้วยกระบวนการ 3A1C เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษาและเด็กกลุ่ม เปราะบาง จังหวัดน่าน (NAN Zero Dropout)

เป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่านกับหน่วยงานภาคี ทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการ ด้านการศึกษาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของพื้นที่ในแต่ละอำเภอ ผ่านการดำเนินงานในพื้นที่ ต้นแบบและการจัดเก็บข้อมูลเชิงลึกในระดับพื้นที่ ด้วยการใช้กระบวนการ 3A1C ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานพบว่า สามารถดึงเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้กว่า 400 ราย ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดทำนโยบายการศึกษา ระดับจังหวัดที่ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลจริงและความต้องการของพื้นที่อีกด้วย

โครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับพื้นที่ จังหวัดน่าน เป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่านกับ หน่วยงานทุกภาคส่วนที่จัดการศึกษาปฐมวัยในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุมทุกมิติของพัฒนาการ เด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ด้วยการใช้กระบวนการ มีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการดำเนินงาน เช่น การวิเคราะห์สภาพ ปัญหาเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัด การศึกษาปฐมวัย เป็นต้น โดยการทำงานมีการจัดตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงานระดับจังหวัดเพื่อขับเคลื่อนนโยบายอย่างเป็นระบบ จากผลการดำเนินงานพบว่า เด็กปฐมวัยร้อยละ 91.71 ได้รับการพัฒนา อย่างรอบด้านตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

หลังจากจัดตั้งมา 1 ปี สมัชชาการศึกษาจังหวัดน่านมีผลสำเร็จการดำเนินงาน ดังนี้

การจัดตั้งสมัชชาการศึกษาจังหวัดน่านถือเป็นจังหวัดต้นแบบในการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และมีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2566 – 2570)

เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาแนวทางการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ในระดับจังหวัด

สมัชชาการศึกษาจังหวัดน่านเป็นพี่เลี้ยง และเป็นต้นแบบการจัดตั้งสมัชชาการศึกษาอำเภอ เพื่อส่งเสริมแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในระดับอำเภอ

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานสมัชชาการศึกษาจังหวัดน่าน เกิดจาก

การมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน รวมถึงภาคราชการท้องถิ่น เอกชน ศาสนา และประชาชน เช่น หอการค้า สภาอุตสาหกรรม มูลนิธิอีกเมืองน่าน สมาคมผู้สื่อข่าวจังหวัด

ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด และ ประธานคณะกรรมการสมัชชาฯ ที่สามารถบูรณาการความร่วมมือข้ามภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลไกขับเคลื่อนที่ชัดเจน มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและการเสนอแนะเป็นระบบ มีการติดตาม ประเมิน และขยายผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

การสนับสนุนด้านข้อมูลจากหน่วยงานอื่น ทั้งในด้านแนวทาง กลไก และวิชาการ ทำให้การจัดตั้งสมัชชาฯ เป็นไปตามกรอบนโยบาย

จังหวัดกาญจนบุรี

“สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี”

| ความเป็นมา |

เกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มภาคประชาสังคมทุกกลุ่มภายในจังหวัดกาญจนบุรีโดยในปี 2553 ภายใต้อาณัติชื่อ “สมาชิสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ต่อมาปี 2560 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” และในปี 2564 ได้ยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็น “สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ด้านการศึกษาของจังหวัดเป็นแกนกลางบูรณาการความร่วมมือจัดการศึกษาในพื้นที่ของบุคลากรและหน่วยงานการศึกษาในจังหวัด เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาการเรียนรู้อย่างทั่วถึง เท่าเทียมตามความต้องการรวมทั้งเป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษาให้กับบุคลากรด้านการศึกษา และหน่วยงานการศึกษาในจังหวัดร่วมสร้างพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้จังหวัดกาญจนบุรีเป็นทางสังคมแห่งการเรียนรู้

สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีการดำเนินงานด้านการศึกษาเชิงพื้นที่ร่วมกับหลายหน่วยงานภายในจังหวัด ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี สมาคมการศึกษาทางเลือกอำเภอสรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ศูนย์การเรียนรู้ศรีสุวรรณสะเนฟอง ตำบลไผ่ไร่ อำเภอสองขลุงบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สภาองค์กรชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี สภาคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดกาญจนบุรี มูลนิธิธรรมมานุรักษ์ (ศูนย์การเรียนรู้) สมาชิสภาสุขภาพจังหวัดกาญจนบุรี กองทุนสื่อเครือข่ายภาคกลาง โครงการ ICAP พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคกลาง ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำงานทั้งแนวราบและแนวดิ่งเกิดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน กลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา

ประเด็นการดำเนินงาน

สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มุ่งเน้นการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสและความหลากหลายทางการศึกษา ต้องการแก้ปัญหาเด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี โดยกำหนดเป้าหมายให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กนอกระบบที่ไม่ได้รับโอกาสด้านสิทธิ และสวัสดิการทางสังคมรวมถึงสิทธิการเข้าถึงระบบการศึกษาที่สมบูรณ์

ดังนั้น สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี จึงเน้นการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่มีความหลากหลายตามแต่ละพื้นที่ ได้แก่

ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็นหน่วยจัดการศึกษา ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนศรีสุวรรณสะเนฟอง (วิถีกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวร) สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งเน้นการจัดการศึกษาโดยชุมชน

ส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่น และวิถีวัฒนธรรมชุมชน และศูนย์การเรียนรู้มูลนิธิการอนุรักษ์สอนระดับประถม-มัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งเน้นการจัดการศึกษา เพื่อเด็กด้อยโอกาส เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกทอดทิ้ง โดยเน้นการศึกษาเข้าถึงหลักสูตรการบวชเป็นแม่ชี

การจัดการศึกษาทางเลือก แบบยืดหยุ่นสำหรับเด็ก และเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยใช้พื้นที่ปลอดภัยเป็นฐาน(ศูนย์การเรียนรู้บ้านด่านแม่แจ่ม ตำบลด่านแม่แจ่ม อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี) เป็นหน่วยงานที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก (กสศ.) ในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยศาสตร์พระราชา บนพื้นที่ของหน่วยการจัดการเรียนตำบลด่านแม่แจ่ม อำเภอศรีสวัสดิ์

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ขับเคลื่อนงานการศึกษา **เชิงพื้นที่** เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเด็ก และเยาวชนนอกระบบ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง **ตั้งแต่ปี 2564 จนถึงปัจจุบัน** ซึ่งการดำเนินงาน ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ **โครงการ Thailand Zero Dropout** ที่ดำเนินการร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรีและหน่วยงานภาครัฐ ต่าง ๆ ของจังหวัด เพื่อค้นหาและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา มุ่งเป้าหมายให้เด็กนอกระบบการศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี เป็น “ศูนย์” นอกจากนั้นยังได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ขับเคลื่อน **โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นรุ่นที่ 5** เพื่อผลิตครูกลับคืนสู่บ้านเกิด (โรงเรียนปลายทาง) สร้างกิจกรรมร่วมกับครูอาจารย์สถาบันผลิตครู เพื่อพัฒนานักศึกษาผู้รับทุน จำนวน 34 คน ให้นำความรู้ไปพัฒนาชุมชนโรงเรียนปลายทางในอีก 4 ปีข้างหน้า หลังจบการศึกษา

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานสมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่

คณะกรรมการสมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลาย และสามารถเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากประสบการณ์การทำงานได้อย่างแท้จริง

สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ได้รับโอกาสและความร่วมมืออย่างดียิ่งจากภาคีทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาสังคมภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาชน ฯลฯ ของจังหวัดให้มีส่วนร่วมในเรื่องของการแก้ไขปัญหาของเยาวชนที่ได้รับผลกระทบด้านการศึกษาเนื่องจากสมาคมฯ มีแนวทางการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลากหลายในพื้นที่ของจังหวัดกาญจนบุรีเพื่อให้ได้รับสิทธิและสวัสดิการด้านการศึกษาอย่างทั่วถึงและไม่แสวงหาผลกำไรจากการดำเนินงาน

สมช.ราชบุรี
RATCHABURI EDUCATION ASSEMBLY

จังหวัดราชบุรี

“สมัชชาการศึกษาจังหวัดราชบุรี”

| ความเป็นมา |

จัดตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2568 โดยจัดทำคำสั่งเป็นประกาศจังหวัดลงนามในคำสั่งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีภารกิจในการดำเนินงาน คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ เป้าหมายที่ 4 (SDG) รวมทั้งจัดกระบวนการและสร้างพื้นที่การทำงานร่วมกัน (Co-Working Space) ให้กับหน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกประเภททุกระดับในจังหวัดราชบุรี และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กร มูลนิธิ ภาคประชาสังคม และประชาชน และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แก่หน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแลการจัดการศึกษาทั้งในระดับจังหวัด ภาค และระดับชาติ เพื่อขับเคลื่อนและหนุนเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด/ภูมิภาค และประเทศ และเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ปัจจุบัน

ประเด็นการดำเนินงาน

สมัชชาการศึกษาจังหวัดราชบุรีได้กำหนดประเด็นการดำเนินงานที่สำคัญ 7 ด้าน ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ได้แก่

ด้านโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กนักเรียนยากจนที่มีความประพฤติดี โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1 เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน

ด้านการเพิ่มโอกาสความเสมอภาคทางการศึกษา (ราชบุรี Zero Dropout โมเดล) มุ่งเป้าหมายให้เด็กทุกคนไม่หลุดจากระบบการศึกษา โดยมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในโครงการ “Zero Dropout : เด็กทุกคนต้องได้เรียน”

ด้านศูนย์การเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการทางวิชาการพัฒนาบุคลากรครู และส่งเสริมการเรียนรู้

ด้านการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีคุณภาพสูง เน้นนโยบายอาชีวะ “เรียนดี มีความสุข” และ “Learn to Earn” รวมถึงการยกระดับฝีมือ Up-skill, Re-skill และหลักสูตรระยะสั้นโดยสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดราชบุรีเป็นหน่วยงานหลัก

การพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรีเป็นหน่วยงานหลักบูรณาการการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน

การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาด้วยการพัฒนาระบบนิเวศการศึกษา และการขยายผลนวัตกรรม การศึกษา โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเป็นหน่วยงานหลัก

การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติในระดับจังหวัด เพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังคน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนนำผลการเรียนรู้ และประสบการณ์มารับรองและเทียบโอนได้โดยมีสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดราชบุรีเป็นผู้บริหารจัดการ

ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

สภามหาวิทยาลัยราชบุรีมีส่วนสำคัญในการเชื่อมประสานให้ หน่วยงานการศึกษาของจังหวัดทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมรับ ผิดชอบตามประเด็นการดำเนินงานการศึกษาเชิงพื้นที่ที่กำหนดไว้ 7 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงาน ดังนี้

เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของกระทรวง ศึกษาธิการที่ร่วมกันขับเคลื่อนทั้งจังหวัด โดยมีกองทุนเพื่อความเสมอภาค การศึกษา (กสศ.) และบริษัท แสตนลิริ จำกัด (มหาชน) สนับสนุนทรัพยากร ในการดำเนินงานทั้งงบประมาณบุคลากรในการดำเนินงาน และเครือข่าย ต่าง ๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของจิตอาสา ตัวแทนการเมืองท้องถิ่น และ "นักสานพลัง" สำหรับการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ ได้แก่ นักบริหาร นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ และนักประสาน

จังหวัดราชบุรีเป็น **โมเดลต้นแบบ** ในการลดปัญหาเด็กหลุดจากระบบ เป็น "ศูนย์" ด้วยการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น "1 โรงเรียน 3 รูปแบบ" และจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้สร้างสรรค์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น (Anywhere Anytime) และ ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียน (Learn to Earn)

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน (Key Success Factors)

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานสมาคมการศึกษาจังหวัดราชบุรี ได้แก่

การกำหนดประเด็นการดำเนินงานและเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของจังหวัดที่หลากหลายและยืดหยุ่น ทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย

การจัดทำฐานข้อมูลความต้องการทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่ และใช้เทคโนโลยีในการรวบรวมความคิดเห็นและติดตามผล ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการสนับสนุนการดำเนินงานจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของจังหวัด

การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเปิดพื้นที่ให้ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และองค์กรท้องถิ่นร่วมเสนอแนวทางและตัดสินใจ

การบรรจุเรื่องสมาคมการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนงานอย่างจริงจังด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ภายใต้เป้าหมายเดียวกัน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ของจังหวัด

ข้อเสนอการขับเคลื่อนงานสมัชชาสภาการศึกษาระดับจังหวัด

จากความสำเร็จในการขับเคลื่อนงานการศึกษาเชิงพื้นที่ของสมัชชาสภาการศึกษาระดับจังหวัด สามารถจัดทำเป็นข้อเสนอได้ดังนี้

คณะบุคคล ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาครัฐ ฯลฯ ในระดับจังหวัด **บูรณาการการทำงานร่วมกัน** ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กำหนดทิศทางการทำงานให้สอดคล้องกันมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยหน่วยงานระดับจังหวัด ทุกหน่วยร่วมกันรับผิดชอบ แผนบูรณาการการทำงาน

ส่งเสริม สนับสนุน ให้ **ประชาชนทุกช่วงวัยมีส่วนร่วม** เป็น **คณะบุคคลรูปแบบต่าง ๆ** ไม่ว่าจะเป็น สมัชชา/สภา/คณะ/เครือข่าย ฯลฯ ตามความพร้อมและความต้องการของแต่ละจังหวัดให้ครบทุกจังหวัด เนื่องจากกลไกคณะบุคคลดังกล่าวจะ **กำหนดประเด็นความต้องการ** ในการพัฒนา/ยกระดับ/แก้ไขปัญหา **การดำเนินงานด้านการศึกษาเชิงพื้นที่ในจังหวัดตนเอง** ได้ดีที่สุดส่งผลให้การดำเนินงานด้านการศึกษาเชิงพื้นที่สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงาน และเมื่อมีการจัดตั้งครบทุกจังหวัดแล้ว อาจจะจัดตั้งองค์กรในลักษณะองค์กรกลางคือ สมัชชาสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานสร้างเวทีกลางในการระดมความคิดเห็นระดับชาติ เพื่อให้ภาคีเครือข่ายมีพื้นที่กลางในการมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน

จัดให้มี **กองทุนเพื่อการศึกษาเชิงพื้นที่** สำหรับการดำเนินงานของสมัชชาสภาการศึกษาระดับจังหวัด เนื่องจากการดำเนินงานการศึกษาเชิงพื้นที่จำเป็นต้องมีงบประมาณในการดำเนินงานจะเห็นได้จากหลายจังหวัดมีการจัดตั้งกลไกคณะบุคคลที่มีชื่อเรียกสมัชชา/สภา/คณะ/เครือข่าย ฯลฯ จัดทะเบียนในรูปแบบมูลนิธิสมาคม หรือองค์กรสาธารณะประโยชน์ เพื่อระดมทุน จัดหางบประมาณในการดำเนินงาน ดังนั้น หากจัดตั้งเป็น “กองทุนเพื่อการศึกษาเชิงพื้นที่” ทุกจังหวัดที่มีกลไกคณะบุคคลที่จดทะเบียนหรือประกาศแต่งตั้งอย่างถูกต้อง จะสามารถของบดำเนินงานจากกองทุนดังกล่าวได้

กระตุ้นให้ **ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม** ในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ให้มากขึ้น เนื่องจากภาคเอกชนมีความสามารถในการบริหารจัดการ การสนับสนุนทรัพยากรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพียงแค่งบประมาณ เช่น บุคลากร สถานที่ในการยกระดับพัฒนาการศึกษาหรือการดำเนินการอื่น ๆ

จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดโดย **นำประเด็นการดำเนินงานการศึกษาเชิงพื้นที่ของแต่ละจังหวัด** ใส่ไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาของแต่ละจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง **นำกลไกสมัชชาสภาการศึกษาจังหวัด** ใส่ไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดด้วย เพื่อการเชื่อมโยง ประสานการดำเนินงานของทุกหน่วยงานในการขับเคลื่อนงานการศึกษาเชิงพื้นที่ของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการดำเนินงานสมัชชา
สภาการศึกษาหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นควรมี ดังนี้

ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่าง
คณะบุคคลกับพื้นที่ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อ
สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโลก

กำหนดพื้นที่นำร่องหรือพื้นที่ต้นแบบสร้างการมีส่วนร่วมในการรวมตัว
หรือจัดตั้งเป็นคณะบุคคล ในการดำเนินงานการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อเป็น
กรณีศึกษาให้กับจังหวัดอื่น

สนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กับกลไกมีชื่อเรียกสมัชชา/สภา/คณะ/
เครือข่าย ฯลฯ ในจังหวัด เพื่อประสานความสัมพันธ์รักษาเครือข่าย
ด้านการศึกษาทุกจังหวัด

มิตที่ 1

การสร้างการเรียนรู้
เพื่อสร้างรายได้
(Learn to Earn)

การประชุมสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3
“FUTURE LEARN FUTURE EARN : เรียนรู้เพื่อก้าวสู่อนาคต”

วันศุกร์ที่ 22 สิงหาคม 2568
ณ ห้องประชุมแกรนด์คอนเวนชั่น
โรงแรม ที่เค.พาลเซอ แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3 ประเด็นที่ 1 สมัชชาสภาการศึกษา/มติ 1 22 สิงหาคม 2568

การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)

นโยบายสาธารณะนี้มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) เพื่อให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม และสอดคล้องกับตลาดแรงงาน เน้นการจัดการศึกษายืดหยุ่น หลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรระยะสั้นที่ตอบโจทย์บริบทพื้นที่ ระบบสะสมและเทียบโอนผลการเรียนรู้การรับรองสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ และการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกพร้อมสร้างความตระหนักรู้ ค่านิยม และบ่มเพาะทักษะชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนควบคู่สร้างรายได้ลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ

สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3 ได้พิจารณารายงานเอกสารหลักเรื่อง “การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)”

ตระหนักว่า การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้คนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของภาคการผลิตและบริการ ตอบโจทย์ตลาดแรงงานยุคเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม และดิจิทัล ควบคู่ไปกับการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในภาวะเปราะบาง รวมถึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ และสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 4 และ 8 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่

รับทราบว่า สถานการณ์ปัจจุบันชี้ให้เห็นว่า อัตราการว่างงานในกลุ่มเยาวชนเพิ่มสูงขึ้น และจำนวนเยาวชนกลุ่ม NEET ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างการศึกษากับความต้องการตลาดแรงงาน การแนะแนวอาชีพที่ยังไม่ครอบคลุม และโอกาสเข้าถึงศึกษายืดหยุ่นยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนมากขาดทักษะที่สามารถนำไปสร้างรายได้อย่างเป็นรูปธรรม

ชื่นชมว่า หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และภาคประชาสังคม ได้ริเริ่มและดำเนินโครงการ Learn to Earn ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หลักสูตรระยะสั้นเชิงสมรรถนะการศึกษายืดหยุ่น ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ การฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และโครงการทุนแลงาน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนควบคู่ไปกับการสร้างรายได้ และเพิ่มทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทท้องถิ่น

ห่วงใยว่า หากการจัดการศึกษายังไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านอาชีพของผู้เรียนทุกช่วงวัยได้อย่างแท้จริง จะทำให้ผู้เรียนหลุดออกนอกระบบมากยิ่งขึ้น และสูญเสียโอกาสพัฒนาศักยภาพตนเอง โดยเฉพาะในยุคที่ตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงรวดเร็วจากปัจจัยเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม

เห็นว่า ควรผลักดันให้นโยบาย “การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)” เป็นนโยบายสาธารณะด้านการศึกษาและเป็นฉันทามติร่วมของสมาชิกสภาการศึกษา เพื่อให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง โดยมีหน่วยงานหลักรับผิดชอบ และภาครัฐร่วมบูรณาการ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในระดับพื้นที่และระดับชาติ โดยมีติดังต่อไปนี้

1. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรมส่งเสริมการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงอุตสาหกรรม

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สภาวิชาชีพ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันบูรณาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ความต้องการของสังคม และผู้เรียน นำไปสู่การสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน โดยปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยจัดให้มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนทุกช่วงวัย มีระบบทวิศึกษาทวิภาคี หรือระบบอื่น ๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะ สมรรถนะผู้เรียนในทุกระดับให้สามารถ ตอบโจทย์ความต้องการของภาคตลาดแรงงานอุตสาหกรรม และทิศทางความต้องการพัฒนาประเทศ

2. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวัฒนธรรม สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม สถานประกอบการสภาวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **ร่วมกันสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้หลากหลาย สอดคล้องกับวิถีชีวิต และบริบทสถานศึกษา รวมทั้งสร้างหลักสูตรระยะสั้น (Short course) ที่สะท้อนถึงความถนัดและความสนใจของคน เชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพ และสะสม เทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ และการรับรองสมรรถนะผ่านธนาคารหน่วยกิต (Academic Credit Bank) และร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนใช้สถานประกอบการเป็น**

แหล่งการเรียนรู้ในการฝึกปฏิบัติงานตามความต้องการด้านทักษะและสมรรถนะ ที่สถานประกอบการนั้นต้องการ มีรายได้ระหว่างเรียน และเมื่อสำเร็จการศึกษา แล้วสถานประกอบการสามารถรับเข้าปฏิบัติงานได้ทันที รวมทั้งส่งเสริม การพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ หรือ ภาคเอกชนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่ชุมชนต้องการ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงทั้งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา การศึกษาเอกชน และการศึกษาทางเลือก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่าน สถานศึกษา สถาบันการศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ ครอบครัว หลักสูตรระยะสั้น หรือหลักสูตรออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงทักษะ (Re-skills) การเพิ่มทักษะ (Up-skills) และการสร้างทักษะใหม่ (New Skills) ที่ตอบสนองต่อการสร้างงานสร้างอาชีพ และการเป็นผู้ประกอบการตาม ความต้องการของผู้เรียน

3. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาลังคม และความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน สภาวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนเลือกเนื้อหา วิธีการ สถานที่ และเวลาเรียนได้ตามความต้องการ จำเป็นและบริบทของผู้เรียน โดยที่การเรียนนั้นต้องเป็นการเรียนที่ควบคู่ไป กับการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ (Training) และความฉลาดรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อ

ให้เยาวชนมีทั้งทักษะความรู้ทั่วไปและทักษะวิชาชีพเฉพาะเพื่อการทำงาน รวมถึงต้องช่วยเสริมทักษะการสร้างงานและความคิดสร้างสรรค์ และขอให้ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) **ดำเนิน การพัฒนาสมรรถนะอาชีพเพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิ แห่งชาติ การรับรองสมรรถนะ/ผลลัพธ์การเรียนรู้มาตรฐานคุณวุฒิ ที่สามารถ เชื่อมโยงกับการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น และวิถีชีวิตในแต่ละบริบท** เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเรียนควบคู่สร้างรายได้ พัฒนาทักษะอาชีพ และปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

4. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ สังคม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวง แรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสถิติแห่งชาติ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง **พัฒนาช่องทาง ฐานข้อมูล หรือแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนรู้ และเนื้อหาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและอาชีพเพื่อสร้าง รายได้และคุณภาพชีวิตที่ดี** โดยพัฒนา บุคลากร และเชื่อมต่อระบบฐาน ข้อมูลสารสนเทศความต้องการสาขาวิชาชีพ ลักษณะอาชีพ ฐานข้อมูลความ ต้องการด้านอาชีพของผู้เรียนรายบุคคลปรับปรุงการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับ ตลาดแรงงาน ที่ตอบสนองการพัฒนากำลังคน สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล ประวัติการศึกษาผลงาน ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อ สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียน ครอบครัว หรือผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจ ถึงทิศทางด้านตลาดแรงงานและอาชีพ หรือเป็นแพลตฟอร์ม

ที่เสมือนห้องเรียนดิจิทัลแห่งการเรียนรู้ มีคลังหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตรูปแบบใหม่มุ่งเน้นการศึกษาที่ไม่หยุดนิ่งแค่ในห้องเรียน โดยผู้เรียน สามารถเรียนไปด้วยสร้างรายได้ไปด้วยบนแพลตฟอร์ม

5. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสถิติแห่งชาติ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกัน**การสร้างความรู้ (awareness) และ ค้นหาตัวตนของผู้เรียน**ทุกช่วงวัยให้เกิดแรงบันดาลใจและค้นพบตนเอง สามารถพัฒนาทักษะและสมรรถนะตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ ของแต่ละบุคคล ตลอดจนพัฒนาระบบการแนะแนวที่มีข้อมูล สารสนเทศที่ เชื่อมโยงทั้งการแนะแนวทั้งด้านการดำเนินชีวิตทั่วไป การเรียน เส้นทาง การทำงานและการประกอบอาชีพรวมทั้งมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต เช่น Financial Literacy ทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพเพื่อการเอาตัวรอดและการมีตัวตน ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง และเหมาะสมกับความถนัดและความต้องการของ ผู้เรียนรายบุคคล เพื่อการสร้างรายได้และการดำรงชีวิตในอนาคตตามวิถี ท้องถิ่นและบริบทตนเอง

6. ขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมกับคณะอนุกรรมการ สภาการศึกษาด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รายงาน ความก้าวหน้าต่อสมัชชาสภาศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 4

สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3 ประเด็นที่ 1

สมัชชาสภาการศึกษา/หลัก 1

22 สิงหาคม 2568

การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)

1. นิยามและคำจำกัดความ

1.1 การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับเงินจริงหรือรางวัล อาทิ เงินค่าตอบแทน สวัสดิการ สติ๊กเกอร์ โทเคนดิจิทัล หรือเครดิต โดยจะได้รับเมื่อสำเร็จภารกิจ การเรียนรู้ หรือระหว่างที่เรียนรู้ หรือระหว่างฝึกประสบการณ์ มีการออกแบบ การเรียนรู้ให้เกิดความรู้ทักษะ และสมรรถนะสอดคล้องกับตลาดแรงงาน ช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย และเพิ่มแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะที่ใช้ทำงานได้จริง

1.2 การศึกษายืดหยุ่น (Flexible Learning) หมายถึง แนวทางการจัดการศึกษาที่มีมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนสามารถเลือกเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ สถานที่ และเวลาเรียนได้ตามสะดวก มีการวัดผลและประเมิน ผลอย่างเปิดกว้างและยืดหยุ่นรวมทั้งมีการสนับสนุนและติดตามผลลัพธ์ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.3 แพลตฟอร์มสำหรับการเรียนรู้ (Learning Platform) หมายถึง ระบบหรือสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้รับการออกแบบ เพื่อสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนรู้ในทุกมิติเพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถ สร้าง จัดการ เข้าถึง และมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในรูปแบบห้องเรียนปกติ ห้องเรียนออนไลน์ หรือ การเรียนรู้แบบผสมผสานโดยมีคุณลักษณะสำคัญคือ ความยืดหยุ่น การตอบสนองบริบทของผู้เรียน และความสามารถในการติดตามและ ประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit bank System) หมายถึง ระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิตและกลไกการเทียบโอนผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาการฝึกอบรบ หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้น จากการฝึกปฏิบัติ/การทำงาน โดยสามารถสะสมเป็นหน่วยกิตการเรียนรู้ สำหรับเทียบโอนผลการเรียนและเทียบคุณวุฒิ เพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษาและอาชีพ

1.5 NEET (Not in Education, Employment or Training) หมายถึง เยาวชนอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน และการฝึกอบรบ

2. ความสำคัญของประเด็น

ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้เพียงด้านเดียวไม่ได้ แต่ต้องสามารถสร้างโอกาสทางรายได้ และพัฒนาทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างแท้จริง แนวคิด “การเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้” (Learn to Earn) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ควบคู่กับการสร้างหลักประกันด้านโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่เยาวชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในภาวะเปราะบาง ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) เป้าหมายที่ 4 และ 8 ที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ และการส่งเสริมงานที่มีคุณค่าและเท่าเทียม สอดรับกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งเน้นการสร้าง “คนไทยยุคใหม่” ที่มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การเรียนรู้ควบคู่รายได้ ซึ่งจะช่วยลดภาระครัวเรือน เพิ่มแรงจูงใจในการศึกษาและเปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถเรียนรู้พร้อมกับสร้างรายได้ที่เหมาะสม ล้วนเป็นรากฐานของการลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2566) และในบริบทประเทศไทยปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของประชากร โดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยต้องเร่งสร้างแรงงานรุ่นใหม่ที่มีทักษะเฉพาะที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน มีความพร้อมปรับตัวกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้จึงตอบโจทย์การพัฒนาทุนมนุษย์ในระยะเร่งด่วน และสามารถรองรับ

การเปลี่ยนผ่านของกำลังแรงงานในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันยังช่วยรองรับปัญหาเด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา (Dropout) โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในการศึกษา การจ้างงาน หรือ การฝึกอบรม (NEET) ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังวิกฤตโรคระบาด (UNESCO, 2023) ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็วส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนรู้ที่มีระบบสะสมความรู้การรับโทเคน (Token) หรือใบรับรองเครดิต (Micro-credentials) ซึ่งช่วยสร้างแรงจูงใจและประสบการณ์เชิงอาชีพให้กับผู้เรียนโดยตรง ตลอดจนสามารถตอบโจทย์ทักษะใหม่ ๆ ที่ตลาดแรงงานต้องการในอนาคต เช่น ทักษะดิจิทัล การสื่อสาร และการคิดเชิงวิเคราะห์ และความเป็นผู้ประกอบการ และจากรายงานขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (IMD, 2024) ระบุชัดเจนว่าปัจจัยด้านคุณภาพของแรงงานและระบบการศึกษา คือ กุญแจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ Learn to Earn จึงเป็นมากกว่านโยบายเพื่อเยาวชน แต่เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างเท่าทันและยั่งยืน จากบริบทปัญหาและความสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า Learn to Earn มิได้เป็นเพียงแนวคิดทางเลือกด้านการศึกษา แต่เป็นกลไกสำคัญที่สามารถตอบสนองความท้าทายเชิงโครงสร้างของประเทศ ทั้งในมิติของเศรษฐกิจสังคม และการพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 อย่างรอบด้าน การส่งเสริมให้เกิดระบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพและสร้างรายได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในระดับชาติ จึงต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และการกำหนดนโยบายในระดับสูงที่จะสามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง

ด้วยความสำคัญดังกล่าว การผลักดันให้ประเด็น “การเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้” เป็นมติสมัชชาสภาการศึกษาในระดับชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและกลไกที่จะสร้างความชัดเจนในการจัดทิศทางการศึกษาไทยให้ตอบโจทย์ท้าทายแห่งโลกอนาคต ตอบสนองบริบทของพื้นที่ และสร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ขาดโอกาสหรืออยู่ในสภาวะเปราะบาง นอกจากนี้ การมีมติร่วมจากสมัชชาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหลากหลายภาคส่วน ยังจะช่วยสร้าง “ฉันทามติทางนโยบาย” ที่เปิดทางสู่การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพที่สร้างการมีรายได้อย่างต่อเนื่อง ผ่านการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ กลไกสนับสนุน และการประเมินผลที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

3. สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการมีงานทำและการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)

3.1 สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการมีงานทำ

จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไทยในเดือนมกราคม 2568 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ บ่งชี้ว่าเยาวชนไทยมีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.7 เป็นร้อยละ 6.1 และระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ว่างงาน พบว่า สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษามากที่สุด 1.55 แสนคน รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 0.58 แสนคน และระดับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 0.49 แสนคน และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2567 พบว่า ผู้ว่างงานที่ไม่มีการศึกษาและจบต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และอุดมศึกษา มีจำนวนเพิ่มขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568)

จากรายงานการพัฒนาทุนมนุษย์ในประเทศไทย: การวิเคราะห์ช่องว่าง อุปสรรค และทางเลือกเชิงนโยบาย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2568) ระบุว่า วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ของประเทศไทยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แต่ยังมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่ไม่ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกลุ่มประชากรไทย อายุ 25-34 ปี มีเพียงร้อยละ 59 เท่านั้น ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกลุ่มที่มีแนวโน้มหลุดออกจากระบบการศึกษาสูง ได้แก่ เยาวชนชาย เยาวชนที่มีความพิการ และเยาวชนจากครัวเรือนยากจน ซึ่งการเข้าถึงการศึกษาหลังภาคบังคับเป็นหนึ่งในอุปสรรคสำคัญที่ผลักดันให้เยาวชนเข้าสู่สถานการณ์ NEET และยิ่งระบุอีกว่า แม้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างมากในการขยายการเข้าถึงการศึกษาและบริการพื้นฐาน

แต่ยังมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่ยังไม่สามารถพัฒนาทักษะความรู้ และสุขภาพที่จำเป็นต่อการเติมเต็มศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยในปี พ.ศ. 2566 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) รายงานว่า เยาวชนไทย อายุ 15-24 ปี ร้อยละ 12.5 จัดอยู่ในกลุ่ม NEET โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เช่น เยาวชนจากครัวเรือนในกลุ่มรายได้น้อยที่สุดซึ่งมีความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะ

ในช่วงวัยที่ปกติจะเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับเยาวชนหญิง แม้จะมีอัตราการออกจากระบบการศึกษาต่ำกว่าเยาวชนชายแต่เยาวชนหญิงที่ออกจากระบบการศึกษามีแนวโน้มสูงที่จะเข้าสู่สถานะว่างงานหรือไม่ทำงาน โดยอุปสรรคสำคัญที่สุด คือ การสมรสเร็ว และการระบอบการกดขี่ข่มเหงในการดูแลครอบครัว เมื่อเปรียบเทียบกับเยาวชนชาย พบว่า เยาวชนหญิงในสัดส่วนที่สูงกว่าสมรสตั้งแต่อายุยังน้อย ทำให้มีความเสี่ยงเป็น NEET มากขึ้น สาเหตุของการเกิด NEET ส่วนหนึ่ง คือ ตลาดแรงงานที่ไม่เอื้อต่อเยาวชน โดยเฉพาะในจังหวัดรายได้น้อย มีธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ส่งผลให้เกิดโอกาสจ้างงานจำกัด เยาวชน NEET ส่วนใหญ่ไม่ได้หางานอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำมากหรือระดับมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม ความไม่สอดคล้องของทักษะการทำงานกับการปฏิบัติงานจริงในตลาดแรงงาน ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ รวมถึงการเข้าถึงการฝึกอบรมของวัยแรงงานด้วยเช่นเดียวกัน แม้เยาวชน NEET หลายคนแสดงความต้องการที่จะพัฒนาทักษะแต่สัดส่วนการเข้าร่วมฝึกอบรมจริง ๆ ยังคงต่ำมาก และอุปสรรคเชิงโครงสร้าง เช่น การขาดเวลาในการพัฒนาตนเอง ด้วยการอบรมการจัดหลักสูตรการอบรมที่มีให้เลือกจำกัด และโปรแกรม

ฝึกอบรมที่มีเนื้อหาแคบหรือกระบวนการอบรมที่มักให้ความสำคัญเฉพาะการพัฒนาทักษะที่เป็นความรู้ ละเลยการสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในตลาดแรงงาน อาทิ ความอดทนความเชื่อมั่นในตนเอง และสร้างแรงจูงใจ ส่งผลให้เยาวชนกลุ่มนี้ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน การวิเคราะห์ผลการสำรวจภาระการทำงานของประชากร พ.ศ. 2565 ชี้ให้เห็นว่า กำลังแรงงานอายุ 20-59 ปีในประเทศไทยถึงร้อยละ 56 มีคุณสมบัติทางวิชาการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของอาชีพ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ร้อยละ 32 และพบอีกว่า ในกลุ่มผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ และสังคมศาสตร์ มากกว่าร้อยละ 80 ประกอบอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับสาขาที่เรียนมา ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีวุฒิสูงสุดในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบอัตราความไม่สอดคล้องของคุณสมบัติทางวิชาการกับความต้องการของตลาดแรงงานสูงถึงร้อยละ 62

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นอุปสรรคเชิงโครงสร้างที่สำคัญและเป็นที่มาของความไม่สอดคล้องระหว่างการศึกษาและการทำงานในประเทศไทย คือ

1) ความไม่สมดุลในตลาดแรงงานโดยอุปทานของผู้สำเร็จการศึกษาในบางสาขามีมากกว่าความต้องการในตลาดแรงงานในขณะที่บางสาขามีน้อยกว่าความต้องการในตลาดแรงงาน ทำให้ขาดแคลนแรงงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสม

2) ความไม่สอดคล้องกันระหว่างหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษากับความต้องการที่แท้จริงของตลาดแรงงาน โดยหลักสูตรจำนวนมากยังคงเป็นหลักสูตรเดิมตามขีดความสามารถในการเปิดสอนของสถาบันการศึกษาซึ่งไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป

อย่างรวดเร็ว รวมทั้งไม่สอดคล้องกับสมรรถนะเฉพาะของภาคอุตสาหกรรม และ

3) ขาดการแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เยาวชนขาดข้อมูลในการตัดสินใจทางการศึกษาและอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพจริงของตลาดแรงงาน แม้ว่าภาครัฐจะจัดให้มีบริการแนะแนวอาชีพผ่านโรงเรียนและสำนักงานแรงงานอย่างกว้างขวาง แต่บริการเหล่านี้ล้าสมัย ขาดความเจาะจง และดำเนินการโดยครูที่มีภาระงานมากและไม่ได้รับการอบรมเฉพาะทาง

3.2 สถานการณ์การจัดหลักสูตรการศึกษา/โครงการเพื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ในประเทศไทย

ด้วยสถานการณ์ของประเทศและบริบทของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ค่านิยมในการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย การประกอบอาชีพของคนไทยในอนาคตมีลักษณะยืดหยุ่นมาก ก่อปรกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงในธุรกิจและสังคมที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ (Digital disruption) หลายอาชีพถูกเลิกจ้าง ผู้คนส่วนหนึ่งจึงหันมาประกอบอาชีพอิสระที่หาเงินได้ง่ายและไม่ต้องใช้วิชาความรู้มากนัก ด้วยการเรียนรู้หรือฝึกอบรมที่ใช้เวลาไม่นาน เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนรู้ของเยาวชน และคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้มีความเปิดกว้างและยืดหยุ่นมากขึ้น โดยระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นชั่วโมงเรียนยาวนาน ไม่ตอบโจทย์คนที่ต้องการทักษะเร็วเพื่อหารายได้ปัจจุบันจึงมีการดำเนินงานทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชนในประเทศไทย ในการออกแบบการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) เพื่อให้ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ (area-based)

และเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมความต้องการของตลาดแรงงาน ผ่านการส่งเสริมหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นความสามารถปฏิบัติ (competency-based) การรับรองสมรรถนะแบบยืดหยุ่น อาทิ credit bank การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น (Flexible Education) การเปิดเส้นทางกลับสู่การศึกษา (re-entry pathways) และการจัดให้มีแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนรู้ (Learning Platform) อีกทั้งการทำงานร่วมกับสถานประกอบการในรูปแบบจูงใจ (tax incentives, workplace learning certification) จะช่วยลดต้นทุนการฝึกงาน และเพิ่มโอกาสรับนักเรียนฝึกงานได้มากขึ้นตัวอย่างการดำเนินงานมีรายละเอียดดังนี้

นโยบาย Learn to Earn กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนด **นโยบาย Learn to Earn** “พัฒนาทักษะที่ใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริงของผู้เรียน มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ” **นโยบาย OBEC Zero Dropout** “พาน้องกลับมาเรียน นำการเรียนไปให้น้อง” โดยจัดการศึกษายืดหยุ่นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านอาชีพ และความเป็นผู้ประกอบการควบคู่กัน เพื่อไม่ให้เด็กหลุดจากระบบ โดยเปลี่ยนบทบาทครูเป็นโค้ช และให้โอกาสเยาวชนได้เรียนรู้ควบคู่มีรายได้และมีการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการรุ่นเยาว์นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการลดภาระงานครูเพื่อให้ครูมีเวลาและมีพลังในการพัฒนาการสอนการยกระดับคุณภาพชีวิตของครูและการเสริมแรงด้านวิชาชีพที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นแนวทางอาชีพและทักษะที่ต้องการ นโยบายดังกล่าวเมื่อรวมกับมาตรการ TVET แบบยืดหยุ่น และการสนับสนุนจากภาคเอกชน สามารถเสริมสร้างระบบ Learn to Earn ให้เกิดผลได้จริงในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะเมื่อเชื่อมโยงกับมาตรการจูงใจของ

สถานประกอบการและกลไกการรับรองสมรรถนะ รวมทั้งมีการขับเคลื่อนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยการแต่งตั้งคณะทำงานฯ วางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการบูรณาการ Learn to Earn เข้ากับรายวิชา เช่น การงานอาชีพ คณิตศาสตร์ และมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลโครงการในช่วงปีการศึกษา 2567–2568 รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและส่งเสริม**โครงการทุนแลงาน (Work-for-Learning)** เพื่อให้ นักเรียนได้มีรายได้ระหว่างเรียน และสร้างทักษะอาชีพเบื้องต้น เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 ให้นักเรียนระดับชั้น ม.3 จำนวน 3 คน ได้ทำงานในหน่วยราชการช่วงปิดภาคเรียน และให้ได้รับค่าตอบแทนวันละ 300 บาทรวม 20 วัน (6,000 บาท) **โครงการ “Learn to Earn” เพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส** โดยสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สศศ./สพฐ.) ส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับการสร้างรายได้ปมเพาะครูเป็นโค้ช และแนะแนวผู้เรียน ให้ส่งเสริมทั้งความถนัดและศักยภาพของเด็กโดยเฉพาะ เด็กพิการหรือผู้ด้อยโอกาส **โครงการ Future Skill & Learn to Earn** โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นโครงการระดับพื้นที่เพื่อพัฒนานักเรียน ให้พร้อมสู่ตลาดแรงงานเสริมสร้างทักษะอาชีพที่จำเป็นแห่งอนาคต จัดกิจกรรมฝึกทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคตควบคู่กับการสร้างรายได้ในช่วงเรียน

การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น (Flexible Education) โดยนำแนวคิด การเทียบโอนผลการเรียนและการสะสมหน่วยกิตมาปรับใช้ในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เช่น แนวปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบ ที่เปิดช่องให้ผลการเรียนรู้จากการฝึกทักษะอาชีพและการศึกษานอกระบบ สามารถนำมาเทียบโอนได้ซึ่งสอดคล้องกับโครงการที่ส่งเสริมการมีรายได้

ระหว่างเรียนตัวอย่างโครงการที่ร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาค (กสศ.) ทดลองนำร่อง ได้แก่ โครงการ 1 โรงเรียน 3 รูปแบบ ในระดับอาชีวศึกษามี **การส่งเสริมการบ่มเพาะผู้ประกอบการในอาชีวศึกษา (Start-up incubation) และโครงการ Smart Farmer/Young Smart Farmer ที่เชื่อมทักษะทางการเกษตรกับเทคโนโลยีการส่งเสริมพัฒนา Modular TVET** ซึ่งเป็นรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนสายอาชีพและสายเทคนิคที่แบ่งหลักสูตรออกเป็น หน่วยย่อยๆ เรียกว่า “โมดูล” ในแต่ละโมดูลจะเน้นทักษะหรือสมรรถนะเฉพาะ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนทีละโมดูล สะสมหน่วยกิต และได้รับใบรับรอง (certificate) ทีละส่วนและเมื่อเรียนครบตามโมดูลที่กำหนดจะได้รับคุณวุฒิ เต็มรูปแบบ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้ออกแบบและ**จัดหลักสูตรอาชีพระยะสั้นและหลักสูตรต่อเนื่อง** เพื่อพัฒนาทักษะประกอบอาชีพ เช่น หลักสูตร ทำขนมไทย งานฝีมืองานเกษตรแปรรูป ซึ่งปรับเนื้อหาให้ตอบสนองความต้องการ พื้นที่ มีชุด “หลักสูตรต่อเนื่อง 43 หลักสูตร” ที่เน้นการปฏิบัติและการนำไป ประกอบอาชีพได้ทันที ใช้ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน/ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบล/ อำเภอเป็นหน่วยให้บริการ จัดฝึกแบบระยะสั้น ผสมการฝึกเชิงปฏิบัติและ การสร้างช่องทางตลาด/เครือข่าย จำหน่ายผลิตภัณฑ์หลังฝึกงาน

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและหน่วยงานกลาง ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือและโครงการนำร่องเกี่ยวกับ **ระบบธนาคารหน่วยกิต แห่งชาติ** (National Credit Bank / Thailand Credit Bank System) เพื่อ รองรับการสะสมผลการเรียนรู้จากการฝึกอบรม ประสบการณ์ทำงาน และ การศึกษาทุกรูปแบบ โดยตั้งเป้าหมายให้ระบบรองรับการเทียบโอนสู่วุฒิ การศึกษาและการยกระดับทักษะเพื่อการทำงาน มีการทดลองออกแบบโมเดล

(Thai-CBS) และผลักดันกลไกกลางที่เชื่อมหน่วยงานต่าง ๆ (หน่วยศึกษา สถาบันฝึกอบรม ภาคเอกชน) เพื่อให้หน่วยกิตจากแหล่งต่าง ๆ สามารถสะสม และนำไปใช้ได้จริง

ในระดับอุดมศึกษา มีนโยบายผลักดัน Upskill-Reskill โดยตั้งเป้า ฝึกคนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและงานคุณภาพ ตัวอย่าง **โครงการ สนับสนุนทักษะเพื่ออุตสาหกรรม EEC, EV, AI** ซึ่งรวมหลักสูตรระยะสั้นและ หลักสูตรในสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยที่เชื่อมกับตลาดแรงงาน และ มหาวิทยาลัยหลายแห่งเริ่มพัฒนา **คลังหน่วยกิต (credit repository/credit bank on campus)** เพื่อนำผลการเรียนจากหลักสูตรปกติ หลักสูตรฝึกอบรม และการประเมินสมรรถนะ มาสะสมและเปิดช่องให้ผู้เรียนกลับมาใช้หน่วยกิต นั้นในอนาคต เช่น นักศึกษาที่หยุดเรียนระหว่างทำงานสามารถเก็บสะสม หน่วยกิตไว้และกลับมาเรียนต่อ หลักสูตรตัวอย่างมักเป็นโมดูลฝึกทักษะอาชีพ หลักสูตรระยะสั้นเชิงเทคนิค และการเรียนรู้ออนไลน์ที่ได้รับการรับรอง โดย มีการจัดระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิต (Credit Registry/Credit Bank) มีแนวทางการประเมินและออกใบรับรอง (certificate/credits) เพื่อให้หน่วยกิต สามารถเทียบโอนภายในภายนอกสถาบันได้ และเชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน ผ่านเครือข่ายพันธมิตร

ขณะเดียวกันหน่วยงานภาคส่วนอื่น ๆ ก็เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการสร้างรายได้ อาทิ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้มีข้อริเริ่มของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมุ่งบรรเทาปัญหา เด็กกลุ่มเปราะบางและด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยการสนับสนุน การศึกษา ผ่านการเชื่อมโยงระบบข้อมูล การแนะแนว และการสร้างโอกาส

ในการเรียนที่ยืดหยุ่นการฝึกอาชีพให้เข้าถึงกลุ่มเปราะบางมากขึ้น นำเสนอ แนวคิด **“ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในรอบการศึกษา ยืดหยุ่น”** เพื่อให้ผู้เรียนสะสมผลการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบนอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงทักษะอาชีพและประสบการณ์ทำงาน ซึ่ง สามารถนำหน่วยกิตที่สะสมไปใช้เทียบโอนเพื่อรับวุฒิ หรือใช้เป็นพอร์ตโฟลิโอ ในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยให้ข้อมูล/คู่มือและ**มีการพัฒนาแพลตฟอร์ม ความรู้ (Flexible Learning Hub)** และทำงานร่วมกับสถานศึกษา/ศูนย์การเรียนรู้ ในพื้นที่เพื่อนำแนวทางไปทดลองและขยายผล ตัวอย่างเช่น **โครงการ Mobile School** โรงเรียนเคลื่อนที่: “เรียนได้ทุกที่ มีรายได้มีวุฒิการศึกษา” และ**แนวคิด “1โรงเรียน 3 รูปแบบ”** ซึ่งออกแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น ทั้งรวมระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ช่วยเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน อายุ 7-24 ปีที่หลุดจากระบบกลับเข้าสู่การศึกษา สามารถเรียนต่อและ รับวุฒิได้พร้อมกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพและโอกาสสร้างรายได้ควบคู่ไปกับการศึกษาพื้นฐาน โดยใช้เครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ สถาบันทางสังคม และศูนย์ชุมชน เป็นฐาน ร่วมกับ สพร./หน่วยงานท้องถิ่น และเครือข่ายภาคี (NGOs, ภาคเอกชน, นักวิชาชีพ) ทำหน้าที่ออกแบบแผนการเรียนรู้รายบุคคล (learning plan) มีครูพี่เลี้ยง/learning designer และเปิดช่องทางการเรียนรู้ทั้งแบบ ออนไลน์ ออนไลน์ หรือนำการเรียนรู้เข้าสู่ชุมชนด้วยรถโมบายยูนิต (Mobile School) ทำให้ผู้เรียนได้ทั้งวุฒิ และทักษะประกอบอาชีพหรือรายได้ทันที มีการนำร่องกับโรงเรียนนำร่องและศูนย์การเรียนรู้ มูลนิธิเอสซีจี ได้ขับเคลื่อน โครงการภายใต้ **แนวคิด “Learn to Earn เรียนรู้เพื่ออยู่รอด/สร้างรายได้”** เช่น ให้ทุน/หลักสูตรเชิงทักษะ (STEM, Hard Skills) และการสร้าง

พื้นที่ต้นแบบ “Learn to Earn Sandbox” พัฒนาโมดูลการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ co-created curriculum) ฝึกทักษะเชิงอาชีพและการประกอบธุรกิจชุมชน พร้อมออกแบบเส้นทางส่งต่อสู่ตลาด (market linkages) และการวางระบบ ติดตามผล/การวัดผลเชิงทักษะ ตัวอย่างโครงการ “สระบุรีกินได้” พัฒนา 5 อาชีพใหม่ที่ฝึกเครือข่ายชุมชน ภาครัฐ และเอกชนเพื่อพัฒนาทักษะที่สอดคล้อง กับความต้องการตลาดและโอกาสสร้างรายได้ในพื้นที่ (SCG Foundation, 2025) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน เปิดให้บริการอบรมอาชีพ ทั้งแบบสถานฝึกและรูปแบบออนไลน์ ตลอดจนคอร์ส upskills/reskill ผ่าน แพลตฟอร์ม DSD Online Training และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานประจำ จังหวัด โดยให้ฝึกอบรมฟรีมีเบี้ยเลี้ยงในบางโครงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติพร้อม การรับรองมาตรฐานฝีมือ ช่วยเชื่อมต่อกับนายจ้างตลาดแรงงาน และขยาย รูปแบบเป็นการฝึกระยะสั้นสำหรับ gig workers และผู้มีรายได้น้อย

นอกจากนโยบาย แนวคิด และการขับเคลื่อนผ่านหลักสูตร โครงการ และการบูรณาการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ แล้ว ในการเรียนรู้ยุคปัจจุบันต้องสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ Anywhere Anytime ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ (Learning Platform) อาทิ กระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DE) ได้พัฒนาแพลตฟอร์ม “Learn to Earn” ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมทักษะดิจิทัล ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยการเรียนรู้ และสร้างรายได้ (Credit Bank) ผ่านระบบดิจิทัลที่รองรับผู้ใช้ได้มากกว่า 20 ล้านคน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ สร้างแพลตฟอร์ม E-WorkforceEcosystem Platform หรือ EWE Platform ซึ่งจะเป็นคลังข้อมูลขนาดใหญ่ที่ตอบสนองการพัฒนากำลังคน สามารถ

เก็บรวบรวมข้อมูล ประวัติการศึกษา ผลงาน ประสบการณ์การทำงาน การฝึก อบรมต่าง ๆ มีคลังหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต มากกว่า 500 หลักสูตร พร้อมสนับสนุน E-Coupon เพื่ออบรมฟรี และเมื่อผ่านการอบรมยังสามารถ เก็บสะสมสมรรถนะการเรียนรู้เป็น Competency Credit Bank เชื่อมโยง กับการขอรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ แพลตฟอร์ม Thai MOOC แพลตฟอร์ม การเรียนรู้ออนไลน์ระดับชาติ ให้บริการคอร์ส Upskill & Reskill มากกว่า 472 หลักสูตรภายใต้โครงการ Thailand Cyber University (TCU) มีระบบ E-Portfolio, Credit Bank, Learning Plan และ MOOC Directory เพื่อให้ ผู้เรียนสะสมหน่วยกิตและนำไปใช้ในภายหลังได้ เหมาะกับทั้งกลุ่มวัยเรียน วัยทำงานและผู้ที่ต้องการหารายได้เพิ่มเติม โครงการ Learn Big app ภายใต้ โครงการ Learning Coin ของ UNESCO ดำเนินการผ่านแอปพลิเคชัน โดยแจกแท็บเล็ตและ SIM card ให้ผู้เรียนชาวมุสลิม/ชาติพันธุ์ผู้อ่านหนังสือ หลายภาษา ติดตามการใช้งาน และให้เงินรายเดือนแก่ผู้ปกครองตาม ผลการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงจูงใจด้านการเรียนรู้เพื่อรายได้ แพลตฟอร์ม 360 Connect : Connect The Future การสร้างห้องเรียน Learn to earn ห้องเรียน ดิจิทัลแห่งการเรียนรู้สู่โลกอนาคต หลักสูตรการเรียนรู้รูปแบบใหม่มุ่งเน้นการ ศึกษาที่ไม่หยุดนิ่งแค่ในห้องเรียน โดยผู้เรียนสามารถเรียนไปด้วยสร้างรายได้ ไปด้วยบนแพลตฟอร์ม ภายใต้แนวคิด “Learn more, Contribute more, Earn more - ยิ่งเรียน ยิ่งทำ ยิ่งได้” รวบรวมหลักสูตรในธีม Web3 เช่น เริ่มต้น ลงทุน, Airdrop, Sandbox; ผู้เรียนทำภารกิจ (mission) และได้รับรางวัลเช่น Certificate, สิทธิพิเศษ และเหรียญ WORLD TOKEN ที่นำไปแลกเปลี่ยนค่าได้จริง

3.3 แนวคิด นโยบาย กฎหมายและกลไกที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)

1) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายที่ 4 มุ่งสร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป้าหมายย่อย 4.4 เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้องจำเป็น รวมถึงทักษะทางด้านเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่มีคุณค่า และการเป็นผู้ประกอบการภายในปี พ.ศ. 2573

2) แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมปฏิรูปที่ 4 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการกำลังคนของประเทศแบบบูรณาการ ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป ได้แก่ (1) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านกำลังคนของประเทศในรูปแบบของระบบ E-Workforce Ecosystem ที่เชื่อมโยงข้อมูลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนพัฒนากำลังคนในทุกช่วงวัยของการทำงาน ทั้งในและนอกระบบด้านข้อมูลกำลังคน เช่น การหางานหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะ หลักสูตรการพัฒนาให้ผู้ใช้แรงงานออกไปเป็นผู้ประกอบการ การแนะนำอาชีพ การฝึกอาชีพ หน่วยฝึกอบรมหน่วยให้การรับรอง และ (2) การศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหรือจัดตั้งกองทุนใหม่เกี่ยวข้องที่มีอยู่เพื่อให้สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริงโดยมุ่งส่งเสริมและ

สนับสนุนให้คนทำงานในทุกช่วงวัยสามารถเข้าสู่การพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบและถูกทิศทาง ตลอดจนสร้างมาตรการแรงจูงใจและขับเคลื่อนให้ผู้ประกอบการและนายจ้างมีวัฒนธรรมในการส่งเสริมให้ลูกจ้างเข้าสู่การพัฒนาทักษะ และยกระดับสมรรถนะเพื่อผลิตผลผลิตและความสามารถในการแข่งขัน รวมไปถึงรองรับการเปลี่ยนแปลงอาชีพที่อาจเกิดขึ้นจากบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ

3) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน และยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนคนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

4) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework) มีหลักการสำคัญในการพัฒนากำลังคนและการศึกษา เพื่อการมีงานทำในการสร้างความเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจาก

สถาบันการศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ ซึ่งกรอบคุณวุฒิแห่งชาติกำหนดสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะอาชีพ และใช้สมรรถนะที่ได้รับการยอมรับร่วมกันดังกล่าวมาพัฒนาและกำหนดหลักสูตร รวมทั้งออกแบบระบบการเรียนการสอนพัฒนาผู้บริหาร คณาจารย์ ครู ผู้ควบคุมการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ (ภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ธุรกิจและบริการ) และบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรเพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และสถานประกอบการในการจัดการเรียนการสอนที่สนองตอบความต้องการของภาคการผลิตและบริการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

4. แนวคิดและนโยบายการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) ของต่างประเทศ

แนวคิดและนโยบายการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn) ของต่างประเทศจากการศึกษา พบว่า

1) ประเทศอังกฤษ หลังสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ (อายุ 5-16 ปี)

นักเรียนสามารถเลือกได้ 3 เส้นทางหลัก คือ (1) การเรียนต่อแบบเต็มเวลาในโรงเรียนหรือวิทยาลัย (2) การย้ายสู่การเรียนในหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการทำงานเป็นฐาน work-based training programmer หรือการฝึกหัดแบบ apprenticeship และ (3) เริ่มทำงานแบบเต็มเวลาหรือครึ่งเวลาหรือทำงาน

แบบอาสาสมัคร

2) ไต้หวันหรือสาธารณรัฐจีน เริ่มมีการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในโรงเรียนในระดับหลังมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งจะแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ การศึกษาสายสามัญและการศึกษาสายอาชีพ โดยโรงเรียนสามารถให้ใบประกาศนียบัตรเพื่อรับรองคุณวุฒิเพิ่มเติมให้กับผู้เรียนได้

3) ประเทศเยอรมนี เมื่อสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ (อายุ 6-18 ปี) ไม่จำเป็นต้องเรียนแบบเต็มเวลาแต่ต้องเรียนแบบครึ่งเวลาต่ออีก 3 ปีในสาขาวิชาชีพ สำหรับผู้ที่เรียนสาขาวิชาชีพระบบคู่อาจเรียนถึงอายุมากกว่า 18 ปี โดยจะเริ่มเข้าเรียนในระดับการศึกษาต่าง ๆ ตามระบบ ซึ่งระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น (1) ระบบการแบ่งระดับโรงเรียน หรือ Subdivided school system ประกอบด้วยการศึกษา 4 แบบ คือ ระดับมัธยมศึกษาแบบทั่วไป การศึกษาแบบเร่งรัด (Intermediate schools) โรงเรียนแบบ Grammar schools และ Comprehensive schools (2) ระบบคู่ หรือ Dual system ซึ่งมีเส้นทางการเรียนให้เลือกหลากหลาย สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 แบบ และโรงเรียนอาชีวศึกษา มีสาขาวิชาให้เลือกเรียนมากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการออกแบบหลักสูตรระบบการฝึกอาชีพเชิงคู่ เรียกว่า “Dual VET” ซึ่งผสานการเรียนรู้สองพื้นที่หลัก คือ การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ (in-company training) กับ การเรียนเชิงทฤษฎีในโรงเรียนอาชีวศึกษา (vocational school) ผู้เรียนเป็นลูกจ้างฝึกงานของบริษัทและได้รับค่าจ้างระหว่างการฝึกทำให้มีรายได้ขณะเรียน

และได้รับประสบการณ์งานจริงตั้งแต่ต้น โดยออกแบบหลักสูตรร่วมกับ นายจ้าง สมาคมอุตสาหกรรม และหน่วยงานการศึกษา ทำให้เนื้อหาวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ กระบวนการฝึกมีการกำหนดมาตรฐานสมรรถนะ วิธีการประเมิน และหลักฐาน การผ่านการฝึก (assessment & certification) ซึ่งยอมรับในระบบแรงงาน การมีส่วนร่วมของบริษัทตั้งแต่การออกแบบหลักสูตรการให้พี่เลี้ยงในงาน (mentors / trainers) และการให้โอกาสจ้างงานเมื่อตอบโจทย์ ทำให้เส้นทาง การเปลี่ยนจากเรียนสู่การทำงานราบรื่นและลดอัตราเยาวชนว่างงาน ระบบ นี้ยังมีกลไกสนับสนุนรัฐ เช่น การส่งเสริมบริษัทขนาดเล็กให้รับออร์เดอร์ ฝึกงาน และการพัฒนาเครื่องมือวัดสมรรถนะโดยสถาบันกลาง (BIBB)

4) ประเทศสิงคโปร์ ขับเคลื่อนแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่าน โครงการ Skills Future ที่ให้ “เครดิตการเรียนรู้” แก่พลเมืองเพื่อใช้ลงทะเบียน ฝึกอบรม อรรถาธิบายหรือรื้อทบทวนในหลักสูตรระยะสั้น และระยะยาว นอกเหนือ จากเครดิตส่วนบุคคล ยังมีโปรแกรม Work-Study ที่ร่วมมือกับสถาบัน การศึกษาและสถานประกอบการเพื่อให้นักเรียนได้เรียนเชิงทฤษฎีควบคู่ การทำงานจริงในสถานประกอบการพร้อมระบบแนะแนวและการรับรอง ผลการเรียนรู้ที่นำไปใช้ต่อการเลื่อนตำแหน่งหรือค่าจ้างได้จริง นโยบาย สนับสนุนโดยการเชื่อมโยงข้อมูลอุปสงค์-อุปทานทักษะในตลาด แรงจูงใจ ด้านการเงินและการสนับสนุนผู้ประกอบการให้ร่วมเป็นพาร์ทเนอร์ฝึกงาน

5) ประเทศออสเตรเลีย ส่งเสริมระบบการศึกษาอาชีวะ (VET) ที่ ผสานการฝึกในสถานประกอบการ (apprenticeships/traineeships) กับ หลักสูตรที่ปรับให้ทันต่อความต้องการตลาดรวมถึงมีการสะสมหน่วยกิต แบบ micro-credentials เป็นใบรับรองทักษะสั้นๆ ที่สามารถสะสมเป็น คุณวุฒิใหญ่ได้ (stackable credentials) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนโดยเฉพาะกลุ่ม ที่ต้องการรายได้เร็วสามารถเลือกเรียนโมดูลสั้นๆ เพื่อสมัครงานหรือเพิ่ม โอกาสรับงานภายในเวลาอันสั้น สถาบัน TAFE และผู้ให้บริการภาคเอกชน ร่วมออกแบบหลักสูตรกับนายจ้างเพื่อให้แน่ใจว่ามีการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ การปฏิบัติงานจริง นอกจากนี้รัฐบาลท้องถิ่นมีการเสนอแนะแนวทางการ ประเมินคุณภาพ และสนับสนุนการวิจัยเพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกี่ยวกับการ จ้างงานของผู้ที่ผ่านการฝึก ระบบนี้จึงผสานความยืดหยุ่นของหลักสูตร กับการรับรองมาตรฐานที่ตลาดแรงงานยอมรับ ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้าง รายได้จากทักษะเฉพาะได้เร็วขึ้น นอกจัดทำกรอบคุณภาพการศึกษาเพื่อ การประกอบอาชีพเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบพัฒนาการเรียน การสอนสำหรับครูและผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาชีพอีกทั้งยังใช้เป็น เครื่องมือในการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ ที่ได้มีหลักสูตร/โปรแกรม การแนะแนวทางการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพโดยนำผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกำหนดแผนการดำเนินงาน

6) **ประเทศฟินแลนด์** ให้ความสำคัญกับการแนะแนวอาชีพ (career guidance) และการเรียนรู้เชิงงาน (work-based learning) ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา โดยการออกแบบหลักสูตรแกนกลางที่ยืดหยุ่นเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและอุตสาหกรรม หน่วยงานการศึกษาชาติ (EDUFI) กำหนดมาตรฐานคุณสมบัติและสนับสนุนสถาบันให้เชื่อมต่อกับสถานประกอบการ ผ่านโครงการฝึกงานแบบมีโครงสร้าง นักเรียนสามารถเลือกเส้นทางอาชีพได้ตั้งแต่เนิ่นๆ มีการประเมินผลทักษะเชิงปฏิบัติและการให้คำปรึกษาแบบตัวต่อตัวสำหรับการวางแผนอาชีพ

7) **ประเทศสวิตเซอร์แลนด์** มีระบบ Apprenticeship ซึ่งเยาวชนมากกว่าครึ่งเลือกเส้นทางอาชีพหลังการศึกษาภาคบังคับโดยเข้าสู่การฝึกงานที่สถานประกอบการ 3-4 วันต่อสัปดาห์ ควบคู่กับการเรียนในสถาบันอาชีวศึกษา ให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของเศรษฐกิจท้องถิ่นและมีมาตรฐานการรับรองระดับชาติ ทำให้ผู้เรียนมีรายได้ขณะฝึกและมีโอกาสรับเข้าทำงานถาวร ระบบยังมีเครือข่ายสนับสนุน เช่น สมาคมอุตสาหกรรมและสถาบันฝึกอบรมที่ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานการประเมิน ซึ่งช่วยลดช่องว่างระหว่างการเรียนและการทำงาน

8) **ประเทศแคนาดา** ในรัฐออนแทรีโอ มีระบบ Cooperative Education (Co-op) เป็นกรณีตัวอย่าง นักเรียนในระดับอุดมศึกษา และบางระดับมัธยมสามารถลงทะเบียนโปรแกรม co-op ที่สลับระหว่างการเรียนในชั้นกับการฝึกงานในสถานประกอบการ โดยการฝึกงานเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและได้รับหน่วยกิตทางการศึกษา ผู้เรียนจะได้ทำงานจริง มีพี่เลี้ยง

ในองค์กร และทำโครงการที่เชื่อมโยงความรู้จากชั้นเรียนกับการปฏิบัติจริง หลักสูตร co-op มักมีการเตรียมความพร้อมด้านทักษะการสมัครงาน การประเมินผลงานในที่ทำงาน และการสะท้อนการเรียนรู้ (reflective practice) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสร้างผลงานเป็นแฟ้มสะสมงาน (portfolio) เพื่อใช้สมัครงานหลังจบการศึกษา ส่งผลให้การเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานง่ายขึ้น และมีโอกาสได้รับค่าจ้างขณะเรียนด้วย

5. ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

ขอให้สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติพิจารณาเอกสารหลักและมติ “การสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ (Learn to Earn)”

การเดินทางของสมัชชาสภาการศึกษา
เครือข่าย ขับเคลื่อน ความสำเร็จ

THE JOURNEY OF NATIONAL
EDUCATION
ASSEMBLY

มิตที่ 2

ระบบนิเวศการเรียนรู้ :
Key Success Factors
ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การประชุมสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3
“FUTURE LEARN FUTURE EARN : เรียนรู้เพื่อก้าวสู่อนาคต”

วันศุกร์ที่ 22 สิงหาคม 2568
ณ ห้องประชุมแกรนด์คอนเวนชั่น
โรงแรม ที่เค.พาลเซอ แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3 ประเด็นที่ 2

สมัชชาสภาการศึกษา/มติ 2

22 สิงหาคม 2568

ระบบนิเวศการเรียนรู้ : Key Success Factors ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นโยบายสาธารณะนี้มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญ และร่วมกันขับเคลื่อนระบบนิเวศการเรียนรู้ในฐานะปัจจัยความสำเร็จหลัก (Key Success Factors) เพื่อพัฒนาชุมชนสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยร่วมกันกำหนดประเด็นการเรียนรู้ของเมืองให้ชัดเจนตามบริบทของชุมชน จัดให้มีระบบการจัดการองค์ความรู้ควบคู่กับการพัฒนาผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ส่งเสริมให้เกิดผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถประสานภารกิจของทุกฝ่ายควบคู่กับการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ให้ชุมชนมีปลอดภัย น่าอยู่ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของทุกช่วงวัย อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยได้อย่างยั่งยืน

สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3 ได้พิจารณารายงานเอกสารหลักเรื่อง “ระบบนิเวศการเรียนรู้ : Key Success Factors ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตระหนักว่า การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายเชิงพื้นที่ หากแต่เป็นกระบวนการสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เสริมสร้างทุนมนุษย์ และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน ทั้งด้านบุคลากร แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ขององค์การยูเนสโก (GNLC) คือการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รับทราบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีเมืองที่ได้รับการรับรองให้เป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ขององค์การยูเนสโก (GNLC) จำนวน 10 แห่ง (ประกอบด้วย 9 จังหวัด และ 1 อำเภอ) แต่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร และเมืองขนาดใหญ่ ทำให้ภาพรวมของประเทศยังไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนจังหวัดทั้งสิ้น 77 จังหวัดของประเทศ ถือได้ว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันพัฒนาและเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ในระดับชุมชนให้เข้มแข็ง และสามารถยกระดับสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ในระดับสากล ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ชื่นชมว่า ประเทศไทยมีภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ได้ผนึกกำลังกันอย่างเข้มแข็ง ภายใต้แนวทาง “Co-Creation to Drive Lifelong Learning City” เพื่อบูรณาการภารกิจร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยในปี พ.ศ. 2568 ภาคีหลักจากหลายหน่วยงาน ได้แก่ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนา ระดับพื้นที่ (บพท.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) สำนักงานบริหารและพัฒนา องค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (OKMD) มหาวิทยาลัยพะเยาสำนักความสัมพันธ์ ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (สกศ.) ได้ร่วมขับเคลื่อนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ประเทศไทย (Thailand Learning City Platform) โอกาสนี้ สกศ. ได้นำมติสมัชชาสภาการศึกษา พ.ศ. 2567 มาร่วมขับเคลื่อนในฐานะ Lifelong Learning Booster ร่วมกับ OKMD ทำหน้าที่ เป็นกลไกกลางระดับชาติในการสนับสนุนความร่วมมือด้านวิชาการและเชื่อมโยง ภารกิจระหว่างผู้นำในพื้นที่ ภาคีเครือข่ายและนโยบายระดับประเทศ เพื่อยกระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นอย่างทั่วถึงในทุกภูมิภาคของประเทศ

หวังใยว่า การขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ยังคงเผชิญข้อจำกัด หลายประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงผู้นำที่ทำให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง ส่งผลไปถึงการบูรณาการแผนงานระหว่างกระทรวงและองค์กรในทุกระดับ อีกทั้งในชุมชนมีพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) ไม่เพียงพอ และไม่ครอบคลุม ทั่วทั้งประเทศ ปัจจัยเหล่านี้อาจทำให้การพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่ การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้และเป็น อุปสรรคต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในระยะยาว

เห็นว่า นโยบายสาธารณะ “ระบบนิเวศการเรียนรู้ : ปัจจัยแห่ง ความสำเร็จ (Key Success Factors) ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” มีบทบาทสำคัญในการยกระดับระบบนิเวศการเรียนรู้ของชุมชนให้มีสภาพแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยเชื่อมโยงและพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ ที่รองรับผู้คนทุกช่วงวัยตลอดชีวิต ทั้งนี้ ยังส่งเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถต่อยอดไปสู่ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนา ประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง จึงร่วมกันกำหนดนโยบายสาธารณะ ด้านการศึกษาในประเด็นนี้ โดยมีติดังต่อไปนี้

1. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประสานความร่วมมือกับ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรมสำนักงานบริหารและ พัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยงานที่จัดการศึกษา ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนร่วมกัน**บูรณาการภารกิจในการพัฒนาและขับเคลื่อนระบบนิเวศ การเรียนรู้ของประเทศอย่างเป็นระบบ และให้กำหนดเรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ** โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับระบบนิเวศการเรียนรู้ของชุมชนให้เป็นรากฐาน สำคัญของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชื่อมโยงนโยบายด้าน การศึกษาและการพัฒนาเมืองวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้

ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) เปิดพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของคนทุกช่วงวัย ผู้ประกอบการท้องถิ่น และภาคส่วนอื่น ๆ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์บริบทของชุมชน เพื่อให้การเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เพียงในระบบการศึกษา แต่สามารถต่อยอดไปสู่การนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในการแก้ปัญหา พัฒนาชุมชน ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างทุนมนุษย์ของประเทศ

2. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **ร่วมกันเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนให้มีศักยภาพเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agents) ที่มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ ประสานภารกิจ และขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ** เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงกว้างและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเป็นทั้งผู้นำตามตำแหน่งหน้าที่ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี ตลอดจนผู้นำกลุ่มภาคีเครือข่ายการศึกษา โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมกันหนุนเสริมให้ชุมชนมีผู้นำที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการขับเคลื่อนงานอย่างเป็นระบบ **การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการบูรณาการความร่วมมือสู่การพัฒนาแบบนิเวศการเรียนรู้** เพราะผู้นำท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์และใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ จะสามารถเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและออกแบบการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน อีกทั้งการมีผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงที่เข้มแข็งจะช่วยสร้างแรงขับเคลื่อนภายในชุมชน เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่อง เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน และทำให้เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในประเทศ

3. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **ร่วมกันส่งเสริมกำหนดประเด็นการเรียนรู้และสร้างอัตลักษณ์เมืองแห่งการเรียนรู้บนรากฐานท้องถิ่น (Learning City from Local Roots) ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ภูมิประวัติ และทุนทางปัญญาของท้องถิ่น รวมทั้ง เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคม กลุ่มคนรุ่นใหม่และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง** เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ยืดหยุ่น ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน และสามารถเชื่อมโยงผู้คนทุกวัยโดยผสานองค์ความรู้ และแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ พัฒนากำลังคน ที่ช่วยเสริมสร้างความน่าสนใจของชุมชนที่มีอัตลักษณ์ พร้อมกับกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

4. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Smart Learning Infrastructure)** ตั้งแต่การเดินทางในชีวิตประจำวัน ความสว่างบนท้องถนนที่เชื่อมต่อที่อยู่อาศัยถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีความปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของประชาชนทุกช่วงวัย ตลอดจนจัดให้มีพื้นที่เรียนรู้ที่เข้าถึงได้สะดวก มีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงสำหรับผู้ใช้งาน ส่งเสริมการจัดทำแพลตฟอร์มข้อมูลกลางด้านการเรียนรู้ที่ทันสมัย เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ประชาชนมีความมั่นใจในการออกมาใช้พื้นที่สาธารณะและแหล่งเรียนรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ร่วมกันทำให้กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศได้

5. ขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมกับคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 4

สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3 ประเด็นที่ 2

สมัชชาสภาการศึกษา/หลัก2

22 สิงหาคม 2568

ระบบนิเวศการเรียนรู้ : Key Success Factors ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. นิยามและคำจำกัดความ

1.1 ระบบนิเวศการเรียนรู้ หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้รอบตัวผู้เรียนที่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ การนำเทคโนโลยีมาใช้นับสนุนการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาที่เอื้อให้ผู้เรียนมีโอกาสนในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

1.2 เมืองแห่งการเรียนรู้ หมายถึง เมืองที่มีการใช้ทรัพยากรในทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้สำหรับประชาชนทุกคนและทุกระดับ โดยมีการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ คือ 1) ส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว และชุมชน 3) ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน 4) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย 5) ส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ 6) สนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

1.3 การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเกิดจากการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่สัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา ที่ผสมผสานกันอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย โดยการเรียนรู้ อาจเกิดได้จากการจัดการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือจากประสบการณ์ ทั้งนี้ เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

2. ความสำคัญของประเด็น

การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพ แต่เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกช่วงวัยให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เพียงพอ และตอบโจทย์การฝึกฝนทักษะตามความสนใจของตนเอง การสร้างเมืองให้เรียนรู้ได้ตลอดชีวิตต้องอาศัย “ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem)” ที่หลากหลายตามบริบทของแต่ละชุมชน เข้ามามีบทบาทในการจัดประสบการณ์เรียนรู้เสริมแรงบันดาลใจ สร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อยอดสู่การเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนชุมชนและประเทศชาติ

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดทิศทางของประเทศได้ให้ความสำคัญและระบุคำว่า “ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” มีความสำคัญต่อการยกระดับพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ตลอดจนเชื่อมโยงกับ “การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ซึ่งเป็นเป้าหมายของเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ขององค์การยูเนสโก (GNLC) ปัจจุบันมีเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ทั้งสิ้น 356 เมือง จาก 79 ประเทศ โดยประเทศไทยร่วมเครือข่ายแล้ว จำนวน 10 เมือง อาทิ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ภูเก็ต (เตชวัน ปัญญาธรรม, 2567)

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ของประเทศไทย (Thailand Learning City Platform) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานรัฐ มหาวิทยาลัย หน่วยงานด้านทุนและความรู้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อเป็นกลไกกลางในการสนับสนุนความร่วมมือทางวิชาการ เชื่อมโยงผู้นำพื้นที่กับนโยบายประเทศ และส่งเสริมให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นได้จริงในทุกภูมิภาค แม้จะมีความก้าวหน้าในหลายด้าน แต่ระบบนิเวศการเรียนรู้ในประเทศไทยยังเผชิญอุปสรรคสำคัญทั้งในด้านความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย การเปลี่ยนแปลงผู้นำ ข้อมูลและฐานทรัพยากรที่ไม่เชื่อมโยงกัน ตลอดจนพื้นที่การเรียนรู้ที่ยังไม่เพียงพอและกระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่ ปัจจัยเหล่านี้อาจทำให้ความพยายามในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ยังไม่บรรลุผลในเชิงโครงสร้างและความยั่งยืนเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ฐานะปัจจัยความสำเร็จหลัก (Key Success Factors)

เพื่อพัฒนาชุมชนสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีความพร้อมทั้งด้านกายภาพ เทคโนโลยีองค์ความรู้ ผู้นำ และการมีส่วนร่วม ต่อยอดสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างสมดุลการใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงถือเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่จะสร้างสังคมที่เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกช่วงวัย นำพาประเทศไทยสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. สภาพการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกในไทยและต่างประเทศ

3.1 สภาพการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกในประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยมีจังหวัด/อำเภอที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก จำนวน 10 เมือง ได้แก่ เชียงราย เมื่อปี 2562 เชียงใหม่ จะเข้ เหวรา และภูเก็ต เมื่อปี 2563 สุโขทัย พะเยา และหาดใหญ่ (จังหวัดสงขลา) เมื่อปี 2565 และล่าสุดที่ได้รับการรับรองเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2567 คือ กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น และยะลา นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายเมืองอยู่ระหว่างการพัฒนาและมีศักยภาพที่จะเข้าสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ในเครือข่ายของยูเนสโก (เตชวัน ปัญญาธรรม, 2567)

การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ชุมชนให้ได้รับการคัดเลือกเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (Global Network of Learning City : GNLC) มีหน่วยงานระดับท้องถิ่นเป็นแกนหลักร่วมกับองค์กรด้านการศึกษาหลากหลายแห่ง อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) โดยมี สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ สังกัดสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยประสานงานการสมัครเข้ารับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (GNLC)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้สืบค้นและลงพื้นที่ศึกษา การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ในจังหวัดหรือเมืองที่เป็นเครือข่าย GNLC ครบทั้ง 10 เมือง ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา จังหวัดสุโขทัย จังหวัดภูเก็ต อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดยะลา และกรุงเทพมหานคร โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่ต่างกัน ดังนี้

1) เทศบาลนครเชียงราย

มี**เทศบาลนครเชียงราย**เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลัก ได้รับการคัดเลือกให้เป็น “เมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO แห่งแรกในประเทศไทย” โดยได้ร่วมกับภาคีเครือข่าย อาทิ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง TK Park องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (JICA) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมพัฒนาโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกช่วงวัย รวมถึงเปิด “มหาวิทยาลัยวัยที่สาม (University of Third Age)” เพื่อจัดกิจกรรมนิทรรศการผู้สูงวัยสร้างเมือง ให้ความรู้ทั้งการดูแลสุขภาพ อาหารพื้นเมืองรวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

2) เทศบาลนครเชียงใหม่

มี**เทศบาลนครเชียงใหม่**เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลัก ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมให้เข้าถึงคนทุกช่วงวัย โดยเมื่อปี 2567 มุ่งเน้นการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งมีมากกว่า 1 ใน 4 ของประชากร หรือประมาณ 30,000 คน ซึ่งทำให้เชียงใหม่เป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Completely Aged Society) จึงมีการเปิดโรงเรียนฮามสุข เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีสังคมคุณภาพ มีเพื่อน เรียนสนุก เกิดระบบดาวกระจายขยายโรงเรียนผู้สูงอายุไปยังอำเภออื่น ๆ ปัจจุบัน เทศบาลนครเชียงใหม่ได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในฐานะเมืองเกษตรอัจฉริยะ

3) เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

มี**เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา**เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลัก โดยเทศบาลฯ ร่วมกับ TK Park จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เมืองฉะเชิงเทรา (Knowledge Center of Chacheongsao : KCC) เพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการจัดสรรพื้นที่การเรียนรู้ตอบโจทย์คนทุกช่วงวัย อาทิ Dream Square จัดטרานด์ฟัน และ Our Home จัดเวทีการแสดงสำหรับทุกช่วงวัย และนิทรรศการหมุนเวียน โดยความร่วมมือกับ สสส. Living Library ห้องสมุดมีชีวิต โดยความร่วมมือจัดสรรและแลกเปลี่ยนหนังสือกับ TK Park Sound Studio ห้องสมุดดนตรี สำหรับฝึกซ้อม K-Pop Cover Dance และ โรงละคร KCC นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมชวนคนเมืองอ่านหนังสือที่มีรถเข็นหนังสือมาแนะนำให้อ่านถึงหน้าบ้าน ปัจจุบันมีการกำหนดประเด็นใหม่ คือ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizens) เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

4) เทศบาลนครภูเก็ต

มี**เทศบาลนครภูเก็ต** เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลัก โดยมีเป้าหมายการพัฒนา “Phuket Learning City คือ “สร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ที่น่าค้นหาของทุกคน โดยใช้อัตลักษณ์เมืองเป็นฐาน” ต่อยอดสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับชาวไทยและชาวต่างชาติปัจจุบันมีโรงเรียนในเครือข่ายเทศบาล 7 แห่ง ร่วมขับเคลื่อนการสร้าง Learning City ตอบุคลากรศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย มีพื้นที่การเรียนรู้ที่น่าสนใจ อาทิ อุทยานการเรียนรู้นครภูเก็ต (PK Park) ศูนย์พัฒนาทักษะและการเรียนรู้ CIC ปัจจัยสำเร็จของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ คือ ทำอย่างไรให้คนในเมืองเห็นถึงความสำคัญว่า การเรียนรู้สามารถเพิ่มคุณภาพชีวิต และเพิ่มมูลค่าให้การประกอบอาชีพในท้องถิ่น โดยผู้ขับเคลื่อนงานจะต้องไม่ทิ้งอัตลักษณ์ในพื้นที่ นำความคิดสร้างสรรค์มาบูรณาการทั้งภาษา วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร ศาสนาสถาน และสถานที่ท่องเที่ยว ปัจจุบันเทศบาลนครภูเก็ตได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ภายใต้แนวคิด Phuket IT City และยังมีบทบาท Phuket Gastronomy ในฐานะสมาชิกโครงการเมืองสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหารของยูเนสโก

5) จังหวัดสุโขทัย

มี**องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) สำนักงานพื้นที่พิเศษ 4 (อพท.4) จังหวัดสุโขทัย** เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลัก จุดเด่นของจังหวัดสุโขทัย คือได้รับการรับรองเป็น 4 เครือข่ายเมือง UNESCO ได้แก่ เมืองมรดกโลก มรดกความทรงจำแห่งโลก เมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art) และเมืองแห่งการเรียนรู้ ทำให้มีหน่วยงานทั้งในและนอกประเทศเข้ามาร่วมสนับสนุน นำไปสู่การผสานองค์ความรู้และบูรณาการงบประมาณ นอกจากนี้ยังมีการนำ “แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Economy)” มาเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ประเพณี หัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน เพื่อเพิ่มมูลค่าจากการผลิตสินค้าร่วมสมัย พร้อมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6) จังหวัดพะเยา

มี**คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการ Phayao Learning City** เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลักภายใต้ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยพะเยาร่วมมี**องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เทศบาลเมืองพะเยา และชุมชนพะเยา** ร่วมจัดทำ “Learning Route @ Phayao Learning City” ต่อยอดแหล่งเรียนรู้สู่การท่องเที่ยววิถีชุมชน และเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ของจังหวัดอื่น ๆ เช่น ลำพูน ตรัง และอุดรธานี อีกทั้งร่วมกับมหาวิทยาลัยพะเยาจัดทำในระบบธนาคารหน่วยกิตภายใต้หลักสูตร**นักจัดการเมืองแห่งการเรียนรู้ (City Administrator Course)** ให้คนพะเยาทุกช่วงวัยเข้ามาเรียนรู้ได้ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ ภายใต้แฮชแท็ก #phayaolearningcity มาสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการสร้างความร่วมมือส่งเสริมการนำแนวคิดคาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) มายกระดับผลิตภัณฑ์จากนวัตกรรมชุมชนสู่ความใส่ใจต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

7) เทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

มี**เทศบาลนครหาดใหญ่** เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลัก จุดเด่นของการสร้างการเรียนรู้แบบฉบับเมืองหาดใหญ่ คือ **ความเป็นเมืองพหุวัฒนธรรม** ที่ทุกศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบร่มเย็น

เป็นเมืองเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยพลังของวัยหนุ่มสาวที่เข้ามาศึกษาต่อมาทำงาน และสร้างครอบครัว ทำให้หาดใหญ่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของทุกช่วงวัยที่มีความทันสมัย ซึ่งเทศบาลนครหาดใหญ่ได้จัดทำแผนงานร่วมกับมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เตรียมต่อยอดเป็น Hatyai Smart City ภายใต้แนวคิด เมืองน่าอยู่ น่าเที่ยว น่าลงทุน และด้วยการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) จึงมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการฟื้นฟูและการผ่อนคลาย (Wellness Tourism) มาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพร้อมกับสร้างอาชีพให้กับคนในพื้นที่ มีการถอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชุมชน และเปิดศูนย์บริการสาธารณสุข “หาดใหญ่ ชีวาสุข” เป็นศูนย์การแพทย์ผสมผสาน เน้นการรักษาสุขภาพก่อนเกิดความเจ็บป่วยด้วยแอปพลิเคชัน “บริการสุขภาพทางไกล” C-CARE

8) เทศบาลนครขอนแก่น

มีเทศบาลนครขอนแก่น เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลักภายใต้ความร่วมมือระหว่าง บริษัทขอนแก่นพัฒนาเมือง (KKTT) บริษัทขอนแก่น ทรานซิฟซิสเต็ม จำกัด (KKTS) สภาเมืองขอนแก่น และหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ขับเคลื่อนโครงการ “ห้องเรียน 360 องศา” และ “ห้องเรียนขอบฟ้ากว้าง” เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสเรียนรู้ทุกช่วงวัย พร้อมแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย เช่น โฮงชุมชน และ Open Space ศูนย์เยาวชนรวมถึงกิจกรรม Learning City Festival และหลักสูตรนักจัดการเมืองแห่งการเรียนรู้ จุดแข็งสำคัญคือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งเทศบาล มหาวิทยาลัยกลุ่มเยาวชน (เช่น มหาลัยไทบ้าน, อีสานจะเลิร์น) ภาคเอกชน และชุมชน ร่วมกันออกแบบระบบการเรียนรู้เชิงพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงเป้าหมายชีวิตของผู้เรียนกับระบบการศึกษา และผลักดันเป้าหมาย “Zero Dropout” อย่างเป็นรูปธรรม

9) เทศบาลนครยะลา

มีเทศบาลนครยะลา เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลักภายใต้วิสัยทัศน์ “เมืองไร้ขีดจำกัดแห่งการเรียนรู้ของทุกเพศทุกวัย” ทั้งทุนกายภาพ วัฒนธรรม และสังคม จนเกิดแนวคิด “เมืองแห่งสุนทรียะ” โดยเทศบาลฯ ปรับบทบาทเป็นผู้สร้าง “พื้นที่เปิด” เพื่อให้เครือข่ายและพลเมืองมีส่วนร่วม เช่น โครงการ Yala Stories ที่ชวนเยาวชนเล่าเรื่องเมืองผ่านศิลปะ กลุ่มลูกเหรียญที่ช่วยดูแลกลุ่มเปราะบางหรือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบให้มีการสนับสนุนด้านทุนการศึกษา รวมไปถึงการสร้างอาชีพจุดเด่นคือ TK Park ยะลา เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายเข้ามาจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ และมีการจัดทำ Yala Mobile Application เป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสาร รวมถึงได้รับทราบข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลจะจัดขึ้นได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

10) กรุงเทพมหานคร

มีกรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรขับเคลื่อนหลักโดยขับเคลื่อนการเรียนรู้ใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) พัฒนาการเด็กปฐมวัย 2) การศึกษาภาคบังคับ 3) การพัฒนาทักษะอาชีพ 4) การเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกที่ทุกเวลา และ 5) การมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้หลักการ 2 เรื่อง คือ Learning for Life และ Opportunities for All นอกจากนี้ยังร่วมกับ TKPark ภาคเอกชน และเครือข่ายพันธมิตรกว่า 70 หน่วยงาน จัดเทศกาลเรียนรู้กรุงเทพฯ หรือ Learning Fest Bangkok ที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2566 เพื่อผลักดันให้เมืองและชุมชนท้องถิ่นเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้

3.2 สถานการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกในต่างประเทศ

สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UNESCO Institute for Lifelong Learning: UIL) ได้จัดตั้งเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities: GNLC) เพื่อช่วยให้รัฐบาลท้องถิ่นพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการในปี 2558 ปัจจุบันเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกมีทั้งสิ้น 356 เมือง จาก 79 ประเทศ โดยมีตัวอย่างแนวทางการดำเนินงานที่ต่างกัน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้สืบค้นและลงพื้นที่ศึกษาการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ในจังหวัดหรือเมืองที่เป็นเครือข่าย GNLC ระดับโลก ดังนี้

1) เมืองเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน

เมืองเซี่ยงไฮ้พัฒนาแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบผ่านโครงการ “Shanghai Learning City” โดยมีการจัดตั้ง Shanghai Open University และศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกเขตเมืองกว่า 250 แห่ง พร้อมออกแบบระบบฐานข้อมูลดิจิทัลในการสะสมผลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองทุกกลุ่มวัย และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและชุมชน เช่น โรงงานปิโตรรัณฑ์ และห้างสรรพสินค้า ให้กลายเป็น “แหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย” สำหรับประชาชน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาแอปพลิเคชัน “Lifelong Learning Shanghai” ที่ให้บริการสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ได้ซ้ำซ้ำ และช่องทางการเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ของเมืองแบบบูรณาการทำให้เซี่ยงไฮ้เป็นหนึ่งในเมืองที่ยูเนสโกยกให้เป็นต้นแบบของการออกแบบระบบนิเวศการเรียนรู้เมือง” ที่มีทั้งเทคโนโลยี แรงจูงใจ และกลไกรองรับอย่างรอบด้าน

2) เมืองซูวอน สาธารณรัฐเกาหลี

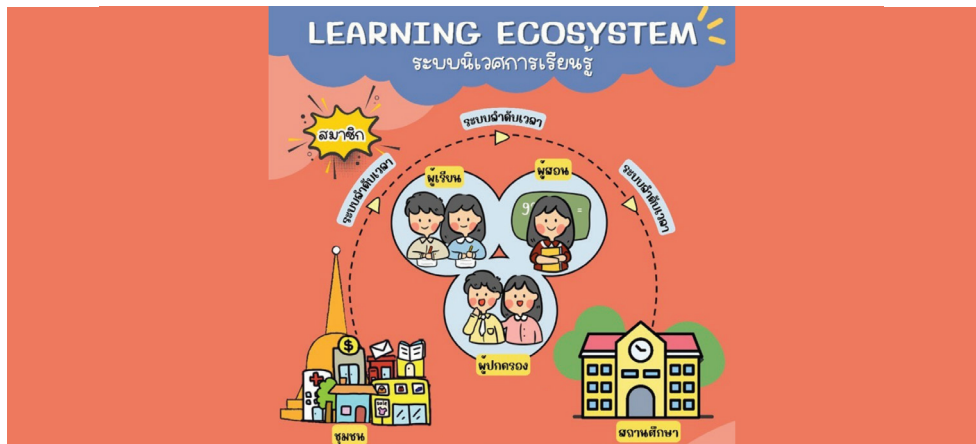
เมืองซูวอนได้รับการรับรองเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO ตั้งแต่ปี 2559 และได้รับรางวัล UNESCO Learning City Award ปี 2560 จากความโดดเด่นในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่นำโดยประชาชน (Citizen-led Learning Culture) มีเครือข่ายแหล่งเรียนรู้กว่า 700 แห่งกระจายอยู่ทั่วเมืองในระยะเดินเพียง 10 นาที ภายใต้แนวคิด “ใครก็ได้ อะไรก็ได้ ที่ไหนก็ได้เมื่อไหร่ก็ได้” โดยประชาชนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจ และเป็นผู้สอนในสิ่งที่ถนัดได้ หน่วยงานหลักคือ Suwon Global Lifelong Learning Center ทำหน้าที่บูรณาการแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงเรียน ศูนย์ชุมชน วัด พิพิธภัณฑ์ และห้องสมุด เช่น Gwanggyo Eco Center ที่สอนเรื่องสิ่งแวดล้อมแบบลงมือปฏิบัติ และโรงเรียนประชาชน Suwon Jeil Lifelong Learning School ที่เปิดสอนสำหรับผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา นอกจากนี้เมืองยังได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ National Institute for Lifelong Education – (NILE) ซึ่งพัฒนาแพลตฟอร์ม K-MOOC Match Up Credit Bank System และระบบ Lifelong Learning Account ที่ประชาชนสามารถใช้บัตรประชาชนใบเดียวเข้าถึงระบบการเรียนรู้ดิจิทัลและบริการของรัฐได้อย่างครบวงจร

4. แนวคิด นโยบาย กฎหมาย และกลไกที่หนุนเสริมระบบนิเวศชุมชนสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.1 การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้

ระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นระบบที่เกื้อหนุนให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้เพื่อให้สมาชิกทุกส่วนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพร่วมกัน ประกอบด้วยสมาชิก 5 ส่วนหลัก ดังนี้

- 1) ผู้เรียน : เป็นผู้ต้องการเติบโต กระจายในการเรียนรู้และป็นนักเรียน
- 2) ผู้ปกครอง : เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ให้ทรัพยากรให้ประสบการณ์รวมทั้งเป็นที่ปรึกษา/โค้ช
- 3) สถานศึกษา : เป็นหน่วยเตรียมพื้นที่แห่งการเรียนรู้ประสานความร่วมมือ และจัดหาทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้
- 4) ผู้สอน/ครู/อาจารย์ : เป็นผู้เข้าใจศาสตร์ต่าง ๆ อย่างถึงแก่นแท้ และเชื่อมโยง ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจ และเป็น ที่ปรึกษา/โค้ช
- 5) สังคม / ชุมชน : เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียนรู้ให้ประสบการณ์ตรง สนับสนุน และร่วมแบ่งปันในมิติต่าง ๆ

โดยการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่

- 1) วิธีการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 2) การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมใหม่ เช่น การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ใหม่โดยใช้เทคโนโลยีเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนการจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรและกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจของผู้เรียน การพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
- 3) ทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร/องค์กร งบประมาณ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
- 4) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน
- 5) การใช้เทคโนโลยี อาทิ การนำหลักสูตร e - learning การเผยแพร่คลังความรู้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ และ
- 6) ความร่วมมือของเครือข่าย คือ ความร่วมมือของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ อาทิ ระดับกระทรวง ระดับเขต / จังหวัด และระดับสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

4.2 เมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities - GNLC)

องค์การยูเนสโกได้เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกสร้างเมืองของตนเองเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้โดยเน้นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับพลเมืองให้มีอำนาจในการตัดสินใจและการรวมกลุ่มทางสังคม เสริมให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติใหม่ ๆ ในหลากหลายบริบท (มหาวิทยาลัยมหาดไทย, ม.ป.ป.) นำไปสู่การจัดตั้งสถาบัน

การเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UIL) ในการพิจารณาคัดเลือกเครือข่าย GNLC ซึ่งปัจจุบันมีกว่า 356 เมือง จาก 79 ประเทศมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ โดยผู้บริหารระดับท้องถิ่นเป็นแกนนำร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป ทั้งนี้ มีเกณฑ์การประเมิน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1) ประเด็นขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้: การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) แนวทางเพื่อนำไปสู่เมืองแห่งการเรียนรู้: การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน อำนวยความสะดวกให้มีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานที่ทำงาน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย ส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

3) เชื้อไขพื้นฐานในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้: การบริหารจัดการเชิงนโยบาย และการขับเคลื่อนเชิงระบบอย่างมีส่วนร่วม เช่น การมีเจตจำนงและความมุ่งมั่นทางการเมืองที่เข้มแข็งพัฒนาระบบธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วม สนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

คุณสมบัติเบื้องต้นในการสมัครเข้ารับคัดเลือกเมืองที่เข้าร่วมเป็นเครือข่าย GNLC มี 3 ประการ ได้แก่

1) เป็นเมือง/หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีจำนวนประชากรอย่างน้อย 10,000 คนขึ้นไป

2) เมืองบริหารงานโดยสภาเทศบาล หรือสภาอื่นที่ได้รับการเลือกตั้ง โดยผู้บริหารของเมืองจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ และนำแนวทางของเครือข่าย GNLC มาปรับใช้ในการพัฒนาเมืองตามบริบท ของประเทศ และ

3) มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในอันที่จะส่งเสริมเมืองของตนตามกรอบแนวทาง การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ ไม่มีค่าธรรมเนียมและข้อผูกมัดใด ๆ โดยสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงาน ประสานงานในประเทศไทย จะเปิดรับสมัครในช่วงเดือนมีนาคม ก่อนจะมี ประกาศรายชื่อเมืองที่รับคัดเลือกในช่วงเดือนมิถุนายน (สถาบันวิจัยเพื่อ ความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

4.3 แพลตฟอร์มเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับชาติ (Thailand Learning City Platform)

ประเทศไทยมีภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ได้ผนึกกำลังกันอย่างเข้มแข็ง ภายใต้แนวทาง “Co-Creation to Drive Lifelong Learning City” เพื่อบูรณาการภารกิจร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม อย่างเป็นรูปธรรม หนึ่งในนั้นคือการจัดตั้ง “แพลตฟอร์มเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับชาติ (Thailand Learning City Platform)” โดยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จัดตั้งขึ้นร่วมกับภาคีเครือข่าย อาทิ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (OKMD) มหาวิทยาลัยพะเยา สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ดำเนินการใน 6 ด้านหลัก ได้แก่

1) การจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ของเมือง (Learning City Academy and Forum) ศูนย์รวมทรัพยากรการศึกษา โปรแกรมฝึกอบรม และเวทีสร้างเครือข่ายสำหรับผู้นำเมืองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อพัฒนาหลักสูตร นวัตกรรมการสอน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสนับสนุนนโยบายให้เมืองมีทักษะและความเชี่ยวชาญในการนำกลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตไปใช้ได้จริง

2) การประเมินการเรียนรู้และการวิจัยเชิงกลยุทธ์วางระบบประเมินผลอย่างเป็นระบบและทำวิจัยเชิงลึก เพื่อให้การดำเนินงานเมืองแห่งการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาระดับชาติใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงผลลัพธ์ และสร้างความยั่งยืนของโครงการ

3) การมอบรางวัลเมืองแห่งการเรียนรู้จัดให้มีจัด “รางวัลเมืองแห่งการเรียนรู้ประเทศไทย” เพื่อกระตุ้นให้ผู้นำเมืองนำกรอบและกลยุทธ์ไปแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนของตน เป็นการยกย่องเมืองที่ประสบความสำเร็จ สร้างแรงบันดาลใจและความตระหนักรู้ของสาธารณชนถึงนโยบายที่เกี่ยวกับเมืองแห่งการเรียนรู้ และกระตุ้นให้เมืองต่างๆ มีมุ่งมั่นและทะเยอทะยานที่จะร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ไปพร้อมกัน

Credit : thecityleaders.com

4) ฐานข้อมูลเมืองแห่งการเรียนรู้และแพลตฟอร์มดิจิทัลจัดทำฐานข้อมูลและระบบออนไลน์เพื่อรวบรวมความรู้ เครื่องมือ และแหล่งทุน ให้เมืองสามารถใช้ทรัพยากรสนับสนุนนวัตกรรมการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมและเข้าถึงได้

5) เทศกาลเมืองแห่งการเรียนรู้จัดกิจกรรมระดับชาติแสดงความก้าวหน้าของเมืองต่างๆ เสริมสร้างเครือข่ายและความเชื่อมโยงระหว่างเมือง เพื่อยุติวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Booster) เพิ่มโอกาสการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย เช่น โครงการชุมชน เวิร์กช็อป และกิจกรรมเสริมทักษะ เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมความร่วมมือทางสังคม เสริมศักยภาพเศรษฐกิจ และตอบสนองเป้าหมายชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่ง OKMD และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ร่วมขับเคลื่อนงานในด้านนี้โดยนำองค์ความรู้และเครือข่ายด้านระบบนิเวศการเรียนรู้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมติสมัชชาสภาการศึกษา ปี 2567 มาร่วมพัฒนาการของเมืองแห่งการเรียนรู้ พร้อมส่งเสริมความร่วมมือเชิงระบบระหว่างพื้นที่กับนโยบายระดับประเทศ

4.4 พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space)

เป็นพื้นที่สาธารณะไม่ว่าจะเป็นชุมชน เมือง ห้องสมุดพิพิธภัณฑ์ สถานที่ที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นพื้นที่ที่ลดความเป็นทางการ เพื่อให้ประชาชนได้เกิดการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่าย รองรับการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลาย (Active learning) ให้ผู้เข้าชมเชื่อมโยงหรือสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม, 2566)

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือพื้นที่สาธารณะให้กลายเป็นพื้นที่การเรียนรู้ ส่วนสำคัญคือพื้นที่ต้องมีความยืดหยุ่น ตอบโจทย์ชีวิตมากขึ้น มิแล้วจะต้องใช้ได้จริง ดังนั้นพื้นที่การเรียนรู้ในประเทศไทยอาจจะไม่จำเป็นต้องสร้างใหม่ แต่สามารถปรับปรุงให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน (คมชัดลึก, 2566) อย่างเช่นห้องสมุดหรือแหล่งเรียนรู้สามารถประยุกต์ให้เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้หนึ่งในกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองได้ เช่น พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Co-working space) การประชุมพูดคุยหารือ อบรมฝึกฝนทักษะอนาคต รวมถึงการจัดกิจกรรมสันตนาการและงานอดิเรก (ทักษิณ แซ่ลิ้ม และวัฒนชัย วินิจจะกุล, 2564)

4.5 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

“ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” (Change Agents) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีบทบาทในการผลักดัน พัฒนา และเปลี่ยนแปลงระบบ หรือสังคม ในทิศทางที่ดีขึ้น โดยอาศัยวิสัยทัศน์ ความสามารถในการเชื่อมโยงผู้คน และศักยภาพในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีส่วนร่วม

บทบาทสำคัญของ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” คือ การทำหน้าที่เป็น “ตัวกลางเชิงกลยุทธ์” เชื่อมโยงระหว่าง นโยบายระดับชาติกับ ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในระดับพื้นที่ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะสามารถเปิดพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาในบริบทของตนเอง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ต้องการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

นอกจากนี้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เข้มแข็งยังมีบทบาทสำคัญในการปมเพาะวัฒนธรรมองค์กรที่ยืดหยุ่น เรียนรู้ร่วมกันและกล้าเปิดรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริม และพัฒนาผู้นำในลักษณะนี้จึงเป็นการลงทุนเชิงนโยบายที่ทรงคุณค่า เพื่อให้เกิด “พลังการเปลี่ยนแปลง” ที่ไม่เพียงเกิดในระดับนโยบาย แต่ขับเคลื่อนไปถึงระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (สถาบันอาศรมศิลป์, 2563)

4.6 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

เป็นแผนการพัฒนาประเทศที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และให้สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตจึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้

ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์ และปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นแผนที่กล่าวถึงคำว่า “ระบบนิเวศ” ที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้

4.7 แผนการปฏิรูปประเทศ

คือแผนงานเพื่อดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ สำหรับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษได้วางแนวทางแผนการปฏิรูปการศึกษาโดยการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นของโลกในอนาคตและใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีตลอดจนหุปัญญา และส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย

4.8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13พ.ศ. 2566 – 2570

กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้อย่างชัดเจนในหมวดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต มีกรอบแนวคิดในการพัฒนา 3 ประเด็นคือการพัฒนาคนไทยในแต่ละช่วงวัย การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาคน ซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียนในวัยเรียน/ไม่จบการศึกษาภาคบังคับให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริม

การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเทียบโอนประสบการณ์ การจัดแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นรายบุคคล (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

4.9 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้อย่างชัดเจนว่า มุ่งให้คนไทยได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1	การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ
ยุทธศาสตร์ที่ 2	การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
ยุทธศาสตร์ที่ 3	การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
ยุทธศาสตร์ที่ 4	การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา
ยุทธศาสตร์ที่ 5	การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ยุทธศาสตร์ที่ 6	การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

ภายใต้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ มีแนวคิดที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต คือ ยึดหลักการการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียม และทั่วถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม อีกทั้งยังยึดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่กำหนดไว้ “สร้างหลักประกันว่า ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

4.10 พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 สอดรับกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติให้ต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระดับต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาโดยสร้างโอกาสให้ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับศึกษาในโรงเรียนหรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะศึกษาในโรงเรียน หรืออยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลหรือทุรกันดารมีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม และเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยมีกรมส่งเสริมการเรียนรู้เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัด ส่งเสริม สนับสนุน

- (1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- (2) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง
- (3) การเรียนรู้

เพื่อคุณวุฒิตามระดับ พร้อมรองรับการดำเนินงานโครงการนวัตกรรมการศึกษาตามนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ใหม่ของโลกที่มุ่งเน้นการสร้างกลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ระดับเมืองสู่การเป็น

เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) โดยการทำงานผ่านกลไกการพัฒนาเมืองที่สำคัญ ได้แก่ เทศบาล/หน่วยงานท้องถิ่นที่บริหารจัดการเมือง เพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5. ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

ขอให้สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติพิจารณาเอกสารหลักและมติ “ระบบนิเวศการเรียนรู้ : Key Success Factors ของเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567, พฤษภาคม 27). *ศร. พร้อมหนุนการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น... 1 โรงเรียน 3 รูปแบบ*. สืบค้นจาก https://flexiblelearning.eef.or.th/article-2074/?utm_source=chatgpt.com

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (2567). *ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank). Flexible Learning Hub*. Retrieved 2025. สืบค้นจาก <https://flexiblelearning.eef.or.th/creditbanksystem/>

----- (2567). *Flexible learning แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น*. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/infographic-flexible-learning-2/>

คมชัดลึก. (2566). 'พื้นที่การเรียนรู้' พื้นที่ที่พาคนไทยไปท่องโลกที่ใหญ่ขึ้นแบบไร้พรมแดน. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/quality-life/well-structured/548102>

เตชวัน ปัญญาภูมิธรรม. (2567). *สร้างสรรค์เมืองแห่งการเรียนรู้*. สืบค้นจาก <https://knowledgeportal.okmd.or.th/knowledge/65ea7b849df17>

ทักษิณีย์ แซ่ลิ่ม และวัฒนชัย วินิจจะกุล. (2564). *ห้องสมุดยุคใหม่ พื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้*. สืบค้นจาก <https://www.thekommon.co/new-library-public-learning-space/>

ปัทมา เจริญกรกิจ. (2565). *เมืองแห่งการเรียนรู้ พัฒนาคน พัฒนาเมืองให้ก้าวไกลไปแข่งโลก*. สืบค้นจาก <https://www.thekommon.co/learning-city-knowledge-city/>

ปัทมา เจริญกรกิจ และศรันภัทร โชติมนกุล. (2567). *ประเทศไทย ไต่บันไดวาระโลก... แบบไหนถึงเรียกว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต*. สืบค้นจาก <https://www.thekommon.co/lifelong-learning-thailand/>

มหาวิทยาลัยมหิดล. (ม.ป.ป.) *เมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก*. สืบค้นจาก <https://www.hu.ac.th/hlc/doc/UNESCO-Learning%20City%20Concept.pdf>

มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม. (2566). *Learning ให้ Loving : “5 พื้นที่เรียนรู้” ทางเลือกทดลองของการศึกษานอกห้อง*. สืบค้นจาก https://thaivolunteer.org/learningtoloving_space/

รัตติยา ภูล่อ. (2564). *อะไรทำให้เด็กไทยกลายเป็น NEETs? : แก้ปัญหาคนนอกตลาดแรงงานและการศึกษากับรัตติยา ภูล่อ*. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/ruttiya-neets-interview/>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2567). *รายงานสรุปการพัฒนาทุนมนุษย์ ในประเทศไทย การศึกษาช่องว่าง อุปสรรค และทางเลือกเชิงนโยบาย*.

เอกสารอ้างอิง

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). *เมืองแห่งการเรียนรู้*. สืบค้นจาก <https://research.eef.or.th/learning-city>

สถาบันอาศรมศิลป์. (2563). *คู่มือการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาเยาวชนพลเมือง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). นโยบายที่ 2.6: *พัฒนาทักษะที่ใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริงของผู้เรียน มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn)* [PDF]. รายงาน สพฐ. เขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 1 (2568, มิถุนายน–กรกฎาคม).

โครงการ “พาน้องกลับมาเรียน นำการเรียนรู้ไปให้น้อง”

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

..... (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

..... (2564). *การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ปัทมา เจริญกรกิจ. (2565). *เมืองแห่งการเรียนรู้ พัฒนาคน พัฒนาเมืองให้ก้าวไกลไปแข่งโลก*. สืบค้นจาก <https://www.thekommon.co/learning-city-knowledge-city/>

ปัทมา เจริญกรกิจ และศรันย์ภัทร โชติมนกุล. (2567). *ประเทศไทย ไต่บันไดวาระโลก... แบบไหนถึงเรียกว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต*. สืบค้นจาก <https://www.thekommon.co/lifelong-learning-thailand/>

มหาวิทยาลัยมหิดล. (ม.ป.ป.) *เมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก*. สืบค้นจาก <https://www.hu.ac.th/hlc/doc/UNESCO-Learning%20City%20Concept.pdf>

มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม. (2566). *Learning ให้ Loving : “5 พื้นที่เรียนรู้” ทางเลือกทดลองของการศึกษานอกห้อง*. สืบค้นจาก https://thaivolunteer.org/learningtoloving_space/

รัตติยา ภูล่อ. (2564). *อะไรทำให้เด็กไทยกลายเป็น NEETs? : แก้ปัญหาคนนอกตลาดแรงงานและการศึกษากับรัตติยา ภูล่อ*. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/ruttiya-neets-interview/>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2567). *รายงานสรุปการพัฒนาทุนมนุษย์ในประเทศไทย การศึกษาช่องว่าง อุปสรรค และทางเลือกเชิงนโยบาย*.

เอกสารอ้างอิง

- (2565). ข้อเสนอเชิงนโยบาย
การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ของ
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2565). รายงานการศึกษา รูปแบบ
การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพ
ของคนไทย 4.0. สืบค้นจาก
<http://www.onec.go.th/th.php/book/BookView/1935>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566).
เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ
อย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสใน
การเรียนรู้ตลอดชีวิต. สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/2R39e>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
2568. สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร
เดือนมกราคม พ.ศ. 2568. กองสถิติพยากรณ์
สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ
นวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). *Creative Economy
พาเศรษฐกิจไทยก้าวไกลสู่สากล*. Retrieved from
<https://www.nxpo.or.th/th/9440/>
- BIBB. (2024). *VET data report: Vocational education and
training in Germany*. Retrieved from
<https://www.bibb.de/datenreport/en/index.php>

- IMD. (2024). *World Competitiveness Yearbook 2024*.
Retrieved from
<https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>
- UNESCO. (2023). *Flexible Learning Strategies for Out-of-School Children and Youth*. Retrieved from
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000252750>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*

คณะผู้จัดทำเอกสาร

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอรารวรรณ
นายฤทธิ ประสานสอน
ดร.นิติ นาชิต
นางอำภา พรหมวาทย
ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแหล่
นายสุรศักดิ์ มุกประดับ

นางโชติกา วรรณบุรี

เลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา
ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
ประธานคณะอนุกรรมการสภาการศึกษา
ด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนาการเรียนรู้

บรรณาธิการและเรียบเรียงเอกสาร

นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ

นางสาวทัศนีย์ เนียมบุบผา
นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา
นางสาววรรณ์คุณ เวช
นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง
นางสาวภควดี เกิดบัณฑิต
นางสาวเฉลิมพร ปัญญาสุธารส
นางสาวลัทธพรพรรณ เดชสุภา

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้าน
การมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
ผู้ช่วยนักวิชาการ

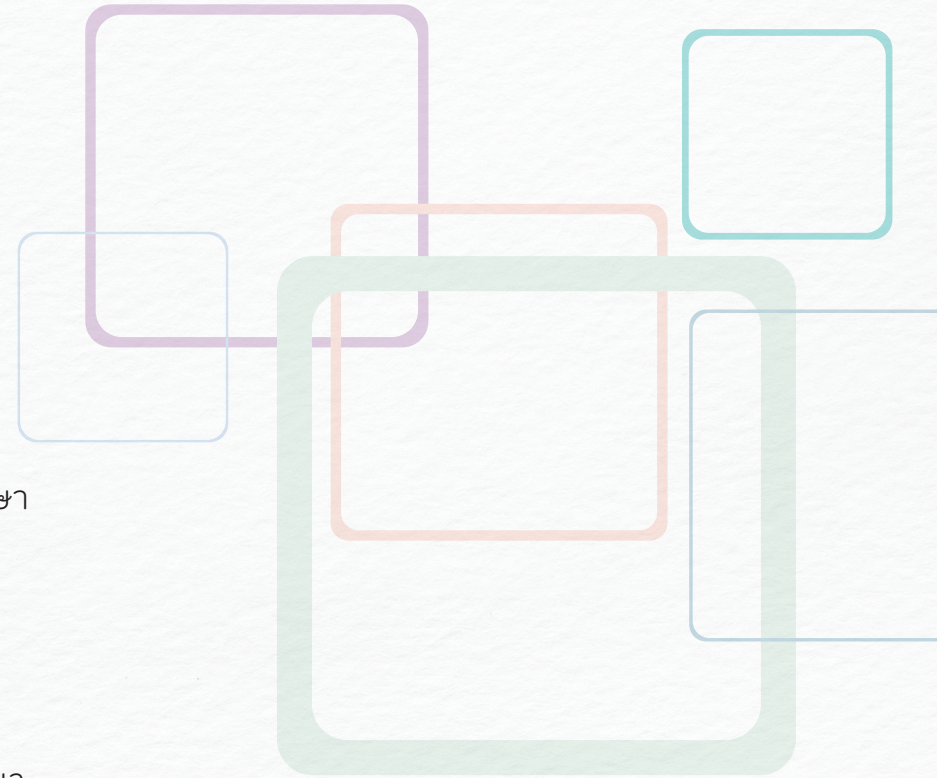
ผู้ออกแบบศิลปกรรม พิสูจน์อักษร และประสานการจัดพิมพ์

นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา
นางสาววรรณ์คุณ เวช
นางสาวเฉลิมพร ปัญญาสุธารส

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์: 0 2668 7123
โทรสาร: 0 2243 1129

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

การเดินทางของสมัชชาสภาการศึกษา
เครือข่าย ขับเคลื่อน ความสำเร็จ

THE JOURNEY OF NATIONAL EDUCATION ASSEMBLY

